OBČINA
GROSUPLJE

Urad za splošne zadeve

+386 (1) 7888 750
info@grosuplje.si
www.grosuplje.si

Naša št.: 007-0001/2016
Datum: 22.03.2016

STATUS DOKUMENTA:
OSNUTEK/PREDLOG/DRUGO

Zadeva: **DOLGOROČNI OBČINSKI STRATEŠKI NAČRT 2015 - 2020**

1. **Predlog besedila sklepov občinskega sveta:**
   Dolgoročni občinski strateški načrt 2015 - 2020 se sprejme.

2. **Predlagatelj:**
   Dr. Peter Verlič, župan občine Grosuplje

3. **Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:**
   - Dušan Hočevar, direktor občinske uprave
   - Aleksander Skubic, vodja Urada za splošne zadeve
   - Jelka Kogovšek, vodja Urada za finance, gospodarstvo in družbene dejavnosti
   - Henrik Premru, vodja Urada za komunalno infrastrukturo
   - Miha Simončič, vodja Urada za prostor

4. **Izjava, da je gradivo obravnaval pristojni odbor oz. komisija občinskega sveta:**
   Gradivo ni bilo posredovano v obravnavo odborom.

5. **Predlog morebitnega skrajšanja poslovniških rokov za obravnavo:**
   /

6. **Ocena finančnih posledic sklepov:**
   /

7. **Kratek povzetek gradiva:**

Dolgoročni občinski strateški načrt 2015 – 2020 je strateški dokument, v katerem so opredeljeni cilji in vizija nadaljnjega razvoja občine Grosuplje v obdobju 2015 – 2020.

Dr. Peter Verlič
ŽUPAN

PRILOGE:

- Dolgoročni občinski strateški načrt 2015 - 2020

Občina dobrega življenja
CERTIFIKAT ISSO ZLATI KAMEN 2012
CERTIFIKAT ISSO ZLATI KAMEN 2014
CERTIFIKAT ISSO ZLATI KAMEN 2015
PRIJAZNA MLADIM OBČINA
Slovenska mreža starosti prijaznih mest in občin

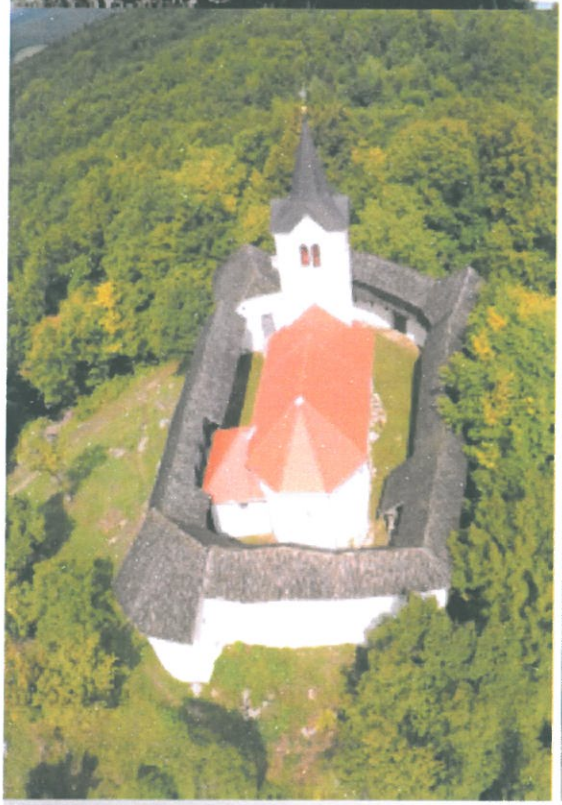
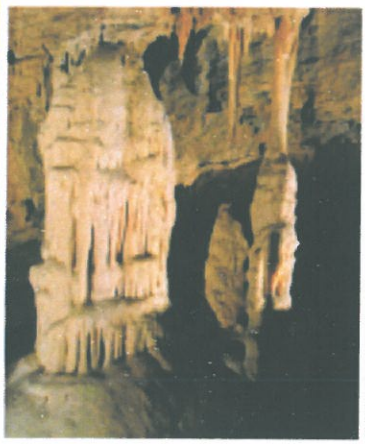

OBČINA GROSUPLJE

OBČINA GROSUPLJE

DOLGOROČNI OBČINSKI STRATEŠKI NAČRT 2015-2020

Grosuplje, marec 2016

Delovna skupina za pripravo dokumenta:

Dr. Peter Verlič, župan
Dušan Hočevar, direktor občinske uprave
Aleksander Skubic, vodja Urada za splošne zadeve
Jelka Kogovšek, vodja Urada za finance, gospodarstvo in družbene dejavnosti
Henrik Premru, vodja Urada za komunalno infrastrukturo
Miha Simonič, vodja Urada za prostor

Zunanji izvajalci:
E-zavod, Zavod za projektno svetovanje, raziskovanje in razvoj celovitih rešitev Ptuj

Spoštovane občanke in občani!

Občina Grosuplje je v obdobju po letu 2010 pričela izredno hitro premoščati razvojni zaostanek za ostalimi občinami, ki je žal nastal v preteklem petnajstletnem obdobju od samostojnosti občine leta 1995 pa do leta 2010. Prvi odmeven projekt, po katerem je postala Občina Grosuplje širše prepoznavna, je bila v letu 2011 uvedena linija mestnega prometa 3G, ki je našo občino na moderen način povezala s prestolnico ter že v prvem letu obratovanja prinesla velikanski uspeh, kar 40-odstotno povečanje števila potnikov. Linija 3G pa je na simbolni ravni pomenila prelom s starim razmišljanjem in napovedala nove projektne ideje v prihodnje ter jasno začrtala usmeritev naše občine v zeleno prihodnost. Z največjim infrastrukturnim projektom doslej, ki je prinesel nekaj manj kot 15 milijonov evrov evropskih nepovratnih sredstev, smo zgradili najmodernejšo čistilno napravo in poskrbeli za nove priklope naših gospodinjstev na kanalizacijsko omrežje. Nadalje, z energetskimi sanacijami javnih objektov, kjer smo ravno tako z evropskimi sredstvi uspeli energetsko sanirati in obleči v nove fasade vse naše največje šole in vrtce ter izgradnjo novega modernega prizidka k Zdravstvenemu domu Grosuplje, smo v letu 2014 podrli še en rekord: prihodki občinskega proračuna so znašali skoraj 40 milijonov evrov in so običajne prihodke presegli za 2,5-krat, kar je največ v vsej zgodovini občine.

Naše uspehe so prepoznali tudi neodvisni ocenjevalci in so nam v tem času večkrat podelili priznanje Zlati kamen za občino dobrega življenja, revija Moje finance nas je konec leta 2015 uvrstila na visoko šesto mesto po kvaliteti življenja med 210 občinami v Sloveniji, projekt Zlati kamen pa je občino Grosuplje v letu 2016 po ameriški metodi ocenjevanja uvrstil med relativne zmagovalce po indeksu vitalnosti s sledečimi parametri: veliko otrok in veliko rojstev, kar pomeni mlade družine, razmeroma veliko priseljevanja, nadpovprečno stanje na trgu dela in nadpovprečna izobraženost prebivalstva. V tem času je občina Grosuplje pridobila certifikat Mladim prijazna občina in se priključila Slovenski mreži starosti prijaznih mest in občin.

Vsa nevtralna in neodvisna ocenjevanja nam torej potrjujejo, da smo bili doslej na pravi poti in da imamo prave osnove za prihodnost.

Stroki smo prepustili pripravo našega temeljnega razvojnega strateškega dokumenta do leta 2020, v katerega je vgrajena dolgoročna strateška vizija občine Grosuplje, ki smo jo poimenovali: **VIZIJA 3G – Gospodarno, Gostoljubno, Globalno.**

Občino želimo **upravljati gospodarno***:* do naših naravnih virov (prostor, okolje, voda, energija), do izvajanja občinskega proračuna, do razvijanja družbenih in gospodarskih dejavnosti ter do trajnostnega razvoja. Občino želimo **razvijati gostoljubno**: do potreb naših občank in občanov na področju kulture, športa, prostega časa in medgeneracijskega sodelovanja, do naših obiskovalcev s pospešenim razvojem turizma ter do ohranjanja, obnove in zaščite naše naravne in kulturne dediščine. Občina se bo trudila **usmeriti globalno**: do medsebojnega povezovanja med občinami in regijami doma in v tujini, do povezovanja v regije in evropska razvojna združenja, do sodelovanja v EU programih evropskega črpanja evropskih sredstev ter do povezovanja na mednarodni ravni.

Kot zelena občina, ki ima zeleno barvo v svoji zastavi in grbu, želimo postati del evropske in svetovne zelene politike trajnostnega razvoja, zato sporočamo svetu, v njemu razumljivem jeziku, globalno usmeritev občine Grosuplje: **VISION 3G – Grosuplje Goes Green.**

Lepo se zahvaljujem izdelovalcem dokumenta za kvalitetno pripravljeno gradivo, sodelavkam in sodelavcem na občinski upravi in direktorju občinske uprave g. Dušanu Hočevarju za skupne napore in ideje pri oblikovanju vizije in strategije.

Ko so uspehi vidni in rezultati dobri, je težko izpolniti pričakovanja. Mi se prihodnosti veselimo!

dr. Peter Verlič, župan

1 Vizija občine ... 9
2 Namen Dolgoročnega občinskega strateškega načrta ... 10
3 Usklajenost z evropskimi in nacionalnimi razvojnimi politikami ... 11
3.1 Dokumenti na ravni EU ... 11
3.2 Dokumenti na nacionalni ravni ... 12
3.2.1 Partnerski sporazum ... 12
3.2.2 Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020 . 13
3.2.3 Program razvoja podeželja 2014–2020 ... 13
4 Analiza stanja po posameznih področjih ... 15
4.1 Demografske, sociološke in ekonomske značilnosti ... 15
4.2 Okolje in infrastruktura ... 17
4.2.1 Prometna infrastruktura ... 17
4.2.2 Komunalna infrastruktura ... 18
4.2.3 Oskrba in raba energije ... 19
4.3 Gospodarstvo ... 20
4.3.1 Turizem ... 21
4.3.2 Kulturna in naravna dediščina ... 22
4.3.3 Kmetijstvo ... 28
4.4 Družbene dejavnosti ... 29
4.4.1 Zdravstvo ... 29
4.4.2 Socialno varstvo ... 29
4.4.3 Predšolska vzgoja ... 30
4.4.4 Šolstvo in izobraževanje ... 31
4.4.5 Kultura ... 32
4.4.6 Šport ... 32
4.4.7 Mladi ... 32
5 SWOT analiza in razvojni potenciali občine ... 34
5.1 SWOT analiza občine Grosuplje ... 34
5.2 Razvojni potenciali občine Grosuplje ... 36
6 Primerjava s primerljivimi občinami v Sloveniji in tujini (potencialna partnerstva) ... 41
6.1 Primerjava občin v Sloveniji ... 41
6.1.1 Sosednje občine ... 41
6.2 Občine na 3A razvojni osi ... 42

6.3 Primerjava občin v tujini 43
6.3.1 Primerljive občine na Hrvaškem 43
7 Strateške razvojne usmeritve in prioritete 45
8 Strateški razvojni projekti 47
9 Pregled možnosti sofinanciranja projektov z EU sredstvi do leta 2020 50
9.1 Čezmejni programi 50
9.2 Transnacionalni programi 51
9.3 Medregionalni programi 53
9.4 Centralizirani programi 54
10 Informiranje javnosti o Dolgoročnem občinskem strateškem načrtu 56
10.1 Občinski časopis Grosupeljski odmevi 56
10.2 Občinska spletna stran Občine Grosuplje 56
10.3 Radio Zeleni val 56
10.4 Socialno omrežje Facebook 57
10.5 Socialno omrežje Tweeter 57
11 Spremljanje izvajanja in financiranje aktivnosti v okviru Dolgoročnega občinskega strateškega načrta 58
12 Uporabljeni viri 59

KAZALO SLIK

Slika 1 Gostota poselitve v občini Grosuplje 15
Slika 2 Tipi regionalnega razvoja v občini Grosuplje 36
Slika 3 Prostorska struktura občine Grosuplje 39

KAZALO TABEL

Tabela 1 Stopnja registrirane brezposelnosti v občini Grosuplje in Sloveniji na 1.3.2015 17
Tabela 2 Število podjetij, zaposlenih, prihodek po letih v občini Grosuplje 20
Tabela 3 Kazalniki kmetijskih površin v občini Ivančna Gorica 28
Tabela 4 Število otrok vključenih po enotah v maju 2015 31
Tabela 5 Osnovni šoli z podružnicami 31

KAZALO GRAFOV

Graf 1 Gibanje števila starejših od 65 let in vseh prebivalcev občine od leta 2009 do leta 2015 16
Graf 3 Gibanje strukture delovno aktivnega prebivalstva od 2011 do 2015 16
Graf 4 Kilogrami odloženih komunalnih odpadkov na prebivalca 19
Graf 5 Podatki o brezposelnih o občini v starostni skupni 25 do 29 let med delovno aktivnim prebivalstvom 33

Spoštovani prebivalci občine Grosuplje

Ko sem leta 2010 pozno jeseni prihajal kot podžupan občine Grosuplje zgodaj zjutraj na občino, preden sem se odpravil na Generalni sekretariat vlade RS v svojo redno službo, si nisem predstavljal, da se bosta življenje in poklicna pot odvrtela v tej smeri. Kaj kmalu sem ugotovil, da se dveh tako zahtevnih delovnih mest ne bo dalo odgovorno opravljati. Tako sem dva meseca kasneje na Vladi RS dal odpoved in se za stalno naselil v pisarno v 4. nadstropju občinske stavbe. Dr. Peter Verlič je kandidiral in bil izvoljen kot poslanec državnega zbora RS, kot nekdanji državni sekretar pa je imel vrsto izkušenj, ki so obetale, in danes, ko se oziram nazaj, so se izkazale kot izrazita prednost.

Popolnoma nov pristop na reševanje problemov in soočenje z razvojnimi izzivi občine Grosuplje je v zadnjih 5 letih dalo odlične rezultate. Občina Grosuplje je v tem času lovila zadnje izdihljaje programskega obdobja 2007–2013. Lotili smo se dela, pripravljali, revidirali projekte in iskali še odprte razpise za črpanje evropskih sredstev. Bili smo več kot uspešni. Proračun občine je od leta 2011 pri 15 mio EUR vztrajno rasel in v letu 2014 dosegel rekordno vrednost 30 mio EUR. Kot je v razpravi na seji občinskega sveta dejal občinski svetnik Alojz Bavdek, se morda v tem trenutku niti ne zavedamo teh številk, a bodo z zlatimi črkami zapisane v zgodovino občine Grosuplje. Veliko se je postorilo, ni na tem mestu, da bi ponovno našteval vse te projekte. Velja pa se na tem mestu zahvaliti vsem, ki so pomagali. Prejšnjemu in sedanjemu sklicu občinskega sveta občine Grosuplje, zvezam, zavodom, krajevnim skupnostim in predvsem sodelavkam in sodelavcem na občinski upravi. Te izjemne proračune smo uspešno realizirali in čas je, da se ozremo naprej.

Žal ugotavljam, da črpanje evropskih sredstev za programsko obdobje 2014–2020 kot država že zamujamo, saj država še ni uspela pripraviti ustreznih podlag za črpanje lokalnih skupnosti. Na občini Grosuplje se z vso skrbnostjo pripravljamo na nove priložnosti. Eden od strateških dokumentov je tudi Dolgoročni občinski strateški načrt 2015–2020, ki smo ga zasnovali z jasnimi cilji in vizijo, ki presega dosedanje okvirje.

Veliko je še treba postoriti, a ob rednih rezih v izvirne prihodke občin vidimo ustrezen razvoj občine Grosuplje le ob uspešnem zagotavljanju dodatnih sredstev iz državnega in evropskega proračuna. Slovenija bo v obdobju 2014–2020 razpolagala z okvirno 3.255 mrd EUR. Določanje prioritet in delitev sredstev v največji meri upošteva uresničevanje strategije EU 2020. Za doseganje ciljev strategije bodo sredstva Kohezijske politike za obdobje 2014–2020 namenjena sledečim prioritetam:

- vlaganje v raziskave, razvoj in inovacije, konkurenčnost, zaposlovanje in usposabljanje,
- infrastruktura za doseganje boljšega stanja okolja, trajnostno rabo energije in trajnostno mobilnost ter učinkovito upravljanje z viri.

Občina Grosuplje se v teh prioritetah lahko prepozna in je lahko še uspešnejša s pomočjo vseh, ki v naši prelepi občini delamo in živimo.

Dušan Hočevar, spec. javne uprave
direktor občinske uprave

1 VIZIJA OBČINE

Temeljno poslanstvo vsake občine je zagotavljanje pogojev in storitev, ki prispevajo h kakovosti življenja in dela vseh njenih občanov, obiskovalcev, podjetij in organizacij glede na zakonske možnosti in razpoložljive vire.

Vizija občine Grosuplje vključuje vrednote in potrebe vseh njenih občanov. Izoblikovana je bila skozi pripravo dolgoročnega občinskega strateškega načrta. Mnenja in predloge smo zbirali z anketami s področja družbenih dejavnosti, gospodarstva ter okolja, prostora in infrastrukture. Objavljene so bile na občinski spletni strani, občina pa je k njihovemu izpolnjevanju pozvala občane, predstavnike javnih služb, organizacij, podjetij in vse druge, ki so zainteresirani za razvoj občine Grosuplje. S predstavniki občinskih strokovnih služb smo izvedli več delovnih sestankov, na katerih smo pregledovali obstoječe stanje v občini in izzive, ki občino čakajo v prihodnosti. Vprašalniki in sestanki so bili temelj pri načrtovanju vizije, razvoja in prioritet bodočih vlaganj občine.

Na podlagi razvojnih usmeritev, ki so: izboljšanje kakovosti bivanja, spodbujanje podjetništva, zagotavljanje pestre ponudbe družbenih storitev, izkoriščanje obstoječih turističnih potencialov ter bogate kulturne in naravne dediščine, zagotavljanje komunalne infrastrukture, zagotavljanje kakovostnih javnih storitev, povečanje lokalne samooskrbe, se oblikuje naslednja vizija občine Grosuplje:

3G Gospodarno, Gostoljubno, Globalno

3G Grosuplje Goes Green

Gospodarno:

- do naravnih virov (prostor, voda, energija)
- do upravljanja proračuna
- do razvijanja družbenih in gospodarskih dejavnosti
- do trajnostnega razvoja

Gostoljubno:

- do potreb naših občank in občanov (kultura, šport, prosti čas)
- do obiskovalcev (razvoj turizma)
- do naravne in kulturne dediščine (ohranjanje, obnova in zaščita)

Globalno:

- do medsebojnega povezovanja med občinami in regijami doma in v tujini
- do povezovanja v razvojne regije in evropska razvojna združenja
- do sodelovanja v EU programih črpanja evropskih nepovratnih sredstev
- do povezovanja na mednarodni ravni

2 NAMEN DOLGOROČNEGA OBČINSKEGA STRATEŠKEGA NAČRTA

Dolgoročni občinski strateški načrt je temeljni občinski dokument za doseganje dolgoročnih razvojnih ciljev lokalne skupnosti in izboljšanje kakovosti življenja prebivalcev v občini Grosuplje. Predstavlja skupni dogovor o dolgoročnih prioritetah razvoja med različnimi nosilci razvoja in področji delovanja občine. Občina Grosuplje ima številne razvojne potenciale, ki jih je mogoče izkoristiti le s premišljenim načrtovanjem bodočih aktivnosti in usmeritev.

Cilji, zastavljeni v dolgoročnem razvojnem načrtu, so naslednji.

1. Izboljšati prepoznavnost občine navzven

Občina je v preteklem obdobju postala prepoznavna po liniji 3G, javni prometni povezavi med Ljubljano in Grosupljem. Nadaljevali bomo z razvojem trajnostne mobilnosti v občini in širše. S tem želimo povečati prepoznavnost občine, razvijati njene potenciale, spodbujati ustvarjanje novih delovnih mest.

2. Prelom s starim razmišljanjem in napoved nove projektne ideje

Sodobnejši pristop k mobilnosti in povezovanju ljudi in storitev; učinkovitejše prometne rešitve in uvajanje informacijsko komunikacijskih tehnologij so usmerjeni k spreminjanju razmišljanja. Novi izzivi zahtevajo nove projektne ideje.

3. Usmeritev občine v zeleno prihodnost

Aktivnosti občine bodo usmerjene v urbani razvoj v smislu trajnostne mobilnosti in skladnega razvoja. Ta bo zajemal vsa področja delovanja in vključeval vse zainteresirane akterje. Poudarek bo na iskanju inovativnih razvojnih rešitev, mobilnosti delovne sile, spodbujanju trajnostne rabe naravne in kulturne dediščine ipd.

Dolgoročni občinski strateški načrt predstavlja ustrezno osnovo za načrtovanje proračuna Občine Grosuplje v posameznih letih obdobja 2015–2020 ter za načrtovanje občinskih/regionalnih razvojnih projektov.

3 USKLAJENOST Z EVROPSKIMI IN NACIONALNIMI RAZVOJNIMI POLITIKAMI

3.1 Dokumenti na ravni EU

Evropska komisija je pripravila strategijo Evropa 2020[1], ki vsebuje vizijo socialnega tržnega gospodarstva Evrope za 21. stoletje. Določila je tri prioritetna področja, ki se medsebojno dopolnjujejo, in sicer:

- pametna rast: razvoj gospodarstva, ki temelji na znanju in inovacijah;
- trajnostna rast: spodbujanje bolj konkurenčnega in zelenega gospodarstva, ki gospodarneje izkorišča vire;
- vključujoča rast: utrjevanje gospodarstva z visoko stopnjo zaposlenosti, ki krepi socialno in teritorialno kohezijo.

Komisija predlaga pet merljivih ciljev EU do leta 2020, ki jih je treba upoštevati, in so vključeni tudi v nacionalne razvojne cilje. Nanašajo se na naslednja področja:

- zaposlovanje: 75 % prebivalstva v starosti med 20 do 64 let mora imeti zaposlitev;
- raziskave in inovacije: 3 % BDP EU je treba nameniti raziskavam in razvoju;
- podnebne spremembe in energija: doseči cilje 20/20/20[2] na področju podnebja in energetike, vključno z zmanjšanjem emisij za 30 % pod ugodnimi pogoji;
- izobraževanje: delež mladih, ki se odločijo za zgodnjo opustitev šolanja, mora biti pod 10 % in vsaj 40 % mladih mora uspešno zaključiti terciarno izobraževanje;
- boj proti revščini: revščina naj bi ogrožala 20 milijonov ljudi manj kot danes.

Komisija predlaga sedem vodilnih pobud, s katerimi želi spodbuditi napredek na vsakem od prednostnih področij.

1. Unija inovacij za izboljšanje okvirnih pogojev in dostopa do financiranja raziskav in inovacij, da bi lahko inovativne zamisli pretvorili v proizvode in storitve, ki ustvarjajo gospodarsko rast in delovna mesta.
2. Mladi in mobilnost za povečanje uspešnosti izobraževalnih sistemov in olajšanje vstopa mladih na trg dela.
3. Evropski program za digitalne tehnologije za hitrejšo vzpostavitev hitrega interneta in izkoriščanje prednosti enotnega digitalnega trga v gospodinjstvih in podjetjih.
4. Evropa, gospodarna z viri za prekinitev vezi med gospodarsko rastjo in porabo virov, podporo prehodu v nizkoogljično gospodarstvo, povečanje uporabe obnovljivih virov energije in spodbujanje energetske učinkovitosti.
5. Industrijska politika za dobo globalizacije za izboljšanje poslovnega okolja, zlasti za mala in srednja podjetja, in podporo razvoju močne in vzdržne industrijske osnove, s katero bo mogoče konkurirati na svetovnih trgih.
6. Program za nova znanja in spretnosti in nova delovna mesta za posodobitev trgov dela ter okrepitev vloge in položaja ljudi z razvijanjem njihovih znanj in spretnosti v vsem življenjskem

[1] Dokument je dostopen na povezavi: http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_SL_ACT_part1_v1.pdf.

[2] Cilji energije za leto 2020: doseganje 20 % (ali celo 30 %) zmanjšanja emisij CO_2 v primerjavi z ravnmi iz leta 1990, 20 % energije, na podlagi porabe, ki prihaja iz obnovljivih virov energije, in 20 % povečanje energetske učinkovitosti.

obdobju, da bi povečali vključevanje delavcev in bolje uskladili povpraševanje po delovni sili in njeno ponudbo, tudi z mobilnostjo delavcev.

7. Evropska platforma za boj proti revščini za zagotovitev socialne in teritorialne kohezije, tako da bodo imeli od rasti in novih delovnih mest korist vsi ljudje in da bodo ljudje, ki se spopadajo z revščino in socialno izključenostjo, lahko dostojno živeli in se aktivno vključevali v družbo.

Teh sedem vodilnih pobud bo zavezujočih tako za EU kot za države članice. Instrumenti na ravni EU, zlasti enotni trg, finančni vzvodi in orodja zunanje politike, se bodo v polnosti uporabljali za odpravljanje ovir in izpolnjevanje ciljev strategije Evropa 2020. Komisija prednostno določa, kaj je treba storiti, da bi oblikovali izvedljivo strategijo izhoda, nadaljevali reformo finančnega sistema, zagotovili konsolidacijo proračuna za dolgoročno rast in okrepili usklajevanje v ekonomski in monetarni uniji.

3.2 Dokumenti na nacionalni ravni[3]

Ključni razvojni dokumenti Vlade RS za obdobje 2014–2020 so:

- Strategija razvoja Slovenije 2014–2020 (v pripravi);
- Strategija pametne specializacije (v pripravi);
- Partnerski sporazum;
- Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020;
- Program razvoja podeželja 2014–2020.

3.2.1 Partnerski sporazum

Predstavlja pogodbo med Evropsko komisijo in Republiko Slovenijo glede izvajanja kohezijske politike v obdobju 2014–2020.

EU je določila 11 tematskih ciljev, ki se navezujejo na strategijo EU 2020 za pametno, trajnostno in vključujočo rast:

1. krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij;
2. povečanje dostopnosti do informacijsko komunikacijskih tehnologij ter njihove uporabe in kakovosti;
3. povečanje konkurenčnosti malih in srednjih podjetij ter kmetijskega sektorja (za Evropski sklad za razvoj podeželja – EKSRP) ter sektorja ribištva in akvakulture (za Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo – ESPR);
4. podpora prehodu na nizkoogljično gospodarstvo v vseh sektorjih;
5. spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanja in obvladovanja tveganj;
6. varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov;

[3] Dokumenti so dostopni na spletni strani Službe Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko: http://www.eu-skladi.si/ekp/kljucni-dokumenti ter Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano: http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/program_razvoja_podezelja.

7. spodbujanje trajnostnega prometa in odprava ozkih grl v ključnih omrežnih infrastrukturah;
8. spodbujanje zaposlovanja in mobilnosti delovne sile;
9. spodbujanje socialnega vključevanja in boja proti revščini;
10. vlaganje v spretnosti, izobraževanje ter vseživljenjsko učenje;
11. izboljšanje institucionalnih zmogljivosti in učinkovita javna uprava.

V skladu z zahtevami EU bo morala Slovenija:

- vsaj 50–60 % sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR) nameniti za 1.–4. tematski cilj, naveden zgoraj, od tega vsaj 10–20 % za četrti tematski cilj,
- vsaj 60–80 % sredstev Evropskega socialnega sklada bo morala osredotočiti na štiri izbrane prioritete, od tega vsaj 20 % na deveti tematski cilj.

3.2.2 Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020

Enoten Operativni program za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020 je strateški izvedbeni dokument, ki je podlaga za črpanje 3,2 milijarde evrov razpoložljivih sredstev iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), Evropskega socialnega sklada (ESS) in Kohezijskega sklada (KS) v obdobju 2014–2020. Dokument je 15. decembra 2014 potrdila Evropska komisija.

Dokument, v katerem so opredeljena prednostna področja, v katera bo Slovenija vlagala sredstva v naslednjih sedmih letih, je skladen s Partnerskim sporazumom med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014–2020 in sledi strategiji EU 2020 ter ustreza zahtevam posameznega sklada EU, tako da bo zagotovljena ekonomska, socialna in teritorialna kohezija.

3.2.3 Program razvoja podeželja 2014–2020

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) je skupaj s preostalimi strukturnimi in kohezijskim skladom ter Evropskim skladom za pomorstvo in ribištvo vključen v t. i. »skupni strateški okvir EU skladov« in s tem neposredno vpet v doseganje ciljev strategije Evropa 2020. EKSRP in tudi politika razvoja podeželja je s tem jasno opredeljena kot razvojna politika, ki prispeva k doseganju ciljev na ravni EU kot celote.

Ključne nacionalne usmeritve Programa razvoja podeželja 2014–2020 so:

- prenos znanja in inovacij,
- prestrukturiranje v smeri povečanja produktivnosti in trajnostne rabe naravnih virov ter blažitve in prilagoditve na podnebne spremembe,
- spodbujanje razvoja kratkih oskrbnih verig in gozdno-lesnih verig ter dviga kakovosti,
- razvoj endogenih potencialov podeželja in delovnih mest.

Ključni konceptualni premiki v vsebini PRP 2014–2020 glede na programsko obdobje 2007–2013 so naslednji.

- Podnebne spremembe, skrb za okolje in inovacije bodo sedaj neločljiv element vseh ukrepov PRP 2014–2020. Delitve programa na posamezne osi ni več, vsi ukrepi morajo prispevati k uveljavljanju večnamenskega modela razvoja kmetijstva, ki bo moralo istočasno zasledovati tako večjo ekonomsko kot tudi okoljsko učinkovitost (torej proizvesti več z manj viri in vplivi na okolje).
- Prenos znanja in inovacij je postavljen v središče PRP 2014–2020, ki podpira vse ostale prednostne usmeritve omenjenega programa. V tem okviru bodo ključni ukrepi, povezani z dvigom usposobljenosti, večjo dostopnostjo do specializiranega svetovanja ter tesnejšimi povezavami med raziskavami in kmetijsko prakso. Eden od povsem novih vidikov prenosa znanja in inovacij, ki ga uvaja evropska politika razvoja podeželja, so operativne skupine Evropskega inovacijskega partnerstva. Znotraj teh skupin se bodo lahko povezovali kmetje, raziskovalci, svetovalci in druge organizacije. To naj bi doprineslo zlasti k večji neposredni uporabnosti in hitrejšemu prenosu znanja in inovacij v prakso.
- Večja ciljna usmerjenost investicijskih podpor, namenjenih povečevanju produktivnosti in konkurenčnosti. Z namenom ustreznejše obravnave kmetijskih gospodarstev z vidika njihovih razvojnih potreb in funkcij, ki jih opravljajo v okviru trajnostnega modela kmetijstva, se uvaja dvotirni sistem spodbujanja investicij. Ta dvotirni sistem uvaja dve ločeni investicijski tranši, in sicer za razvojno naravnana majhna in velika kmetijska gospodarstva. Omenjeni diferenciaciji kmetijskih gospodarstev glede na ekonomsko velikost sledi tudi diferenciacija na področju podpiranja naložb in tudi sektorjev ter zahtevnosti kriterijev upravičenosti in meril za izbor.
- Pri tem bodo večja, intenzivnejša kmetijska gospodarstva prvenstveno usmerjena k učinkoviti rabi virov, zniževanju stroškov proizvodnje, prilagoditvi na standarde, okoljski učinkovitosti, blaženju podnebnih sprememb (preko zmanjševanja emisij toplogrednih plinov) in prilagajanju nanje (preventivni mehanizmi) ter spodbujanju dobrega počutja živali. Manjša, razvojno naravnana kmetijska gospodarstva pa k prestrukturiranju v smeri povečevanja dodane vrednosti, večje tržne usmerjenosti, kolektivnim naložbam, povezovanju.
- Večja ciljna naravnanost kmetijsko-okoljskih-podnebnih plačil in možnost individualnega izbora dodatnih zahtev, ki jih bo izvajal upravičenec poleg osnovnih zahtev.
- Bistveno večji poudarek, namenjen horizontalnemu in vertikalnemu povezovanju v agroživilske in gozdno-lesne verige. Doseganje večjega povezovanja se namerava doseči preko spodbujanja ustanavljanja skupin proizvajalcev, ki se v novem programskem obdobju 2014–2020 širijo še na področje gozdarstva, in ukrepa »Sodelovanje«, ki je povsem nov ukrep v evropski politiki razvoja podeželja in vključuje raznovrstne oblike sodelovanja, s katerimi bo akterjem na podeželskih območjih omogočeno lažje premagovanje ekonomskih in drugih omejitev, s katerimi se ti soočajo zaradi razdrobljenosti.

Eden od pomembnih ciljev bodoče politike razvoja podeželja je celovitejši pristop k razvojnim izzivom podeželskih območij in v tem okviru še posebej ustvarjanje pogojev za ohranjanje in ustvarjanje delovnih mest. V obdobju 2014–2020 se bo izvajalo 13 ukrepov, določeni izmed njih so razdeljeni v več podukrepov. Upoštevanje usmeritev strateških razvojnih dokumentov pri razvoju občine Grosuplje pomeni ne samo sledenje državnim razvojnim ciljem, ampak tudi evropskim in s tem večjo stopnjo verjetnosti odobritve projektov.

4 ANALIZA STANJA PO POSAMEZNIH PODROČJIH

4.1 Demografske, sociološke in ekonomske značilnosti

Občina Grosuplje je del Osrednjeslovenske statistične regije. Meri 133,8 km^2. Po površini se uvršča med večje slovenske občine, in sicer na 49. mesto. Glede na gostoto naseljenosti se s 149,3 prebivalcev na km^2 uvršča med prvo četrtino slovenskih občin. V občini je 67 naselij, ki so razdeljena v 10 krajevnih skupnosti, le-te so z določili statuta občine opredeljene kot pravne osebe javnega prava. Na območju občine Grosuplje prebiva 19.977 prebivalcev, od tega 10.100 moških in 9.877 žensk (SURS, 1. polletje 2015).

Slika 1 Gostota poselitve v občini Grosuplje

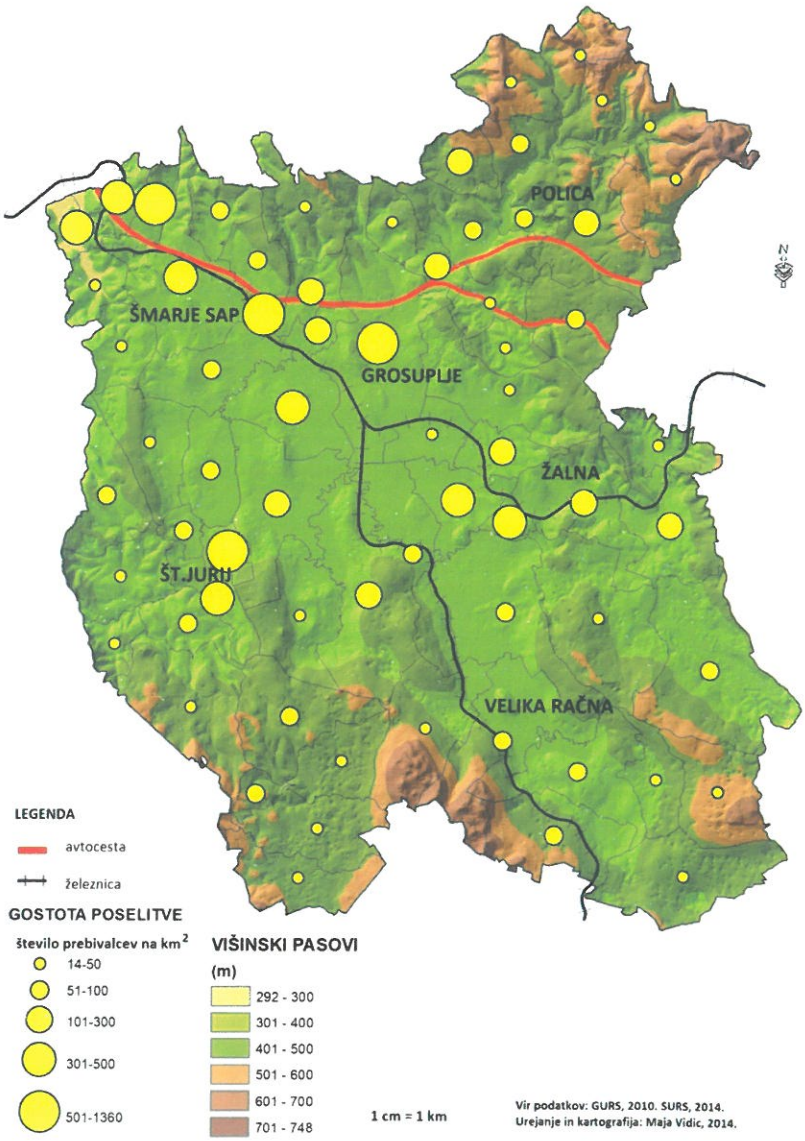

Vir: Razvojni potenciali občine Grosuplje, magistrsko delo Maje Vidic, 2015

Graf 1 Gibanje števila starejših od 65 let in vseh prebivalcev občine od leta 2009 do leta 2015

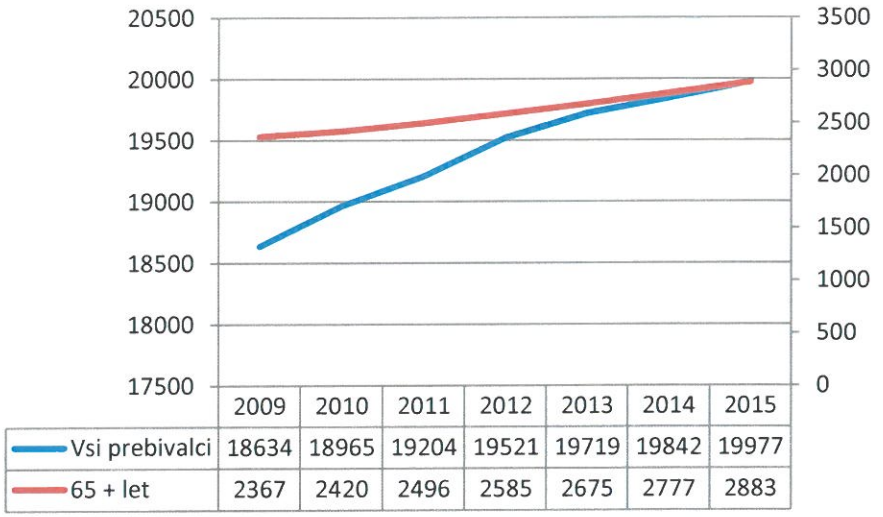

Vir: SURS, 1. polletje.

Rast števila prebivalcev občine je razvidna iz Grafa 1. Po številu prebivalcev se je občina Grosuplje med slovenskimi občinami uvrstila na 18. mesto. Naravni prirast na 1.000 prebivalcev v občini je pozitiven, znaša 3,9 (v Sloveniji 1,3). Število tistih, ki so se iz te občine odselili, je bilo nižje od števila tistih, ki so se vanjo priselili. Selitveni prirast na 1.000 prebivalcev v občini je bil torej pozitiven, znaša 2,2. Seštevek naravnega in selitvenega prirasta na 1.000 prebivalcev v občini je bil pozitiven, znašal je 6,2 (v Sloveniji 1,6). Povprečna starost občanov je bila 39,6 leta in je tako nižja od povprečne starosti prebivalcev Slovenije (42,5 let). Med prebivalci te občine je bilo število najmlajših, kar je značilnost le redkih slovenskih občin, večje od števila najstarejših.

Število delavno aktivnega prebivalstva v občini Grosuplje je bilo sredi marca 2015 5.910 in po dveh letih padanja spet narašča. Rast in struktura delovno aktivnega prebivalstva, ki se deli na zaposlene, samozaposlene kmete in ostale samozaposlene, je razvidna iz Grafa 2.

Graf 2 Gibanje strukture delavno aktivnega *prebivalstva od 2011 do 2015*

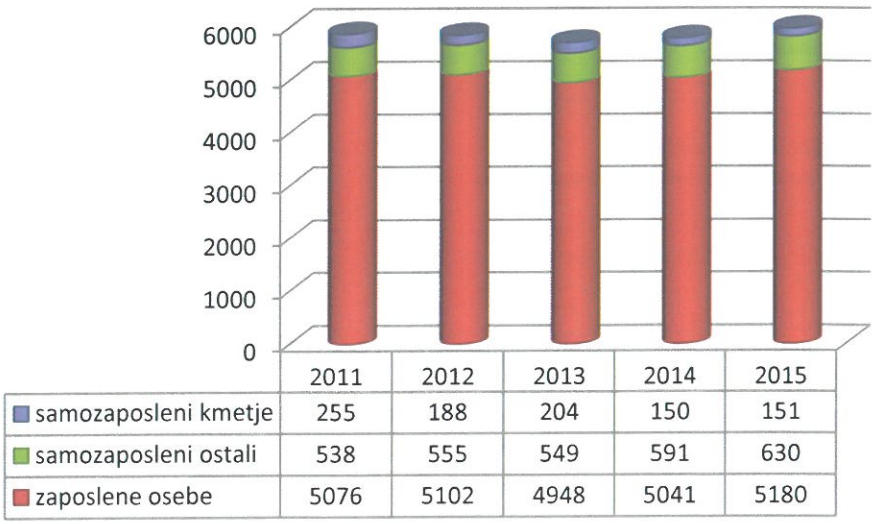

Vir: SURS, 2015

V občini Grosuplje prevladuje prebivalstvo s srednješolsko izobrazbo. Najbolje so izobraženi mladi, ki imajo največji delež višješolske in visokošolske izobrazbe. Živijo v severnem in osrednjem delu, ki spada v razvitejši del občine.

Stopnja registrirane brezposelnosti je na dan 1. 3. 2015 v občini Grosuplje znašala 11 %, medtem ko je bila na ravni države 12,8 %. Podatki o registrirani brezposelnosti po starostnih skupinah kažejo, da je brezposelnost v občini nižja od brezposlenosti na ravni države. Med posameznimi skupinami najbolj izstopajo prebivalci, stari med 15 in 29 let.

Tabela 1 Stopnja registrirane brezposelnosti v občini Grosuplje in Sloveniji na dan 1. 3. 2015

		15–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	55–59	60+
SLOVENIJA	Registrirane brezposelne osebe	10815	18198	15386	12908	11061	12462	15470	17094	4705
	Stopnja registrirane brezposelnosti	29,5	18,6	11,9	9,2	8,3	9,2	11,7	18,3	21,3
Grosuplje	Registrirane brezposelne osebe	93	187	143	136	98	97	112	135	29
	Stopnja registrirane brezposelnosti	26,6	17,9	10,6	8,2	6,7	7,2	9,1	16,6	19,9

Vir: SURS, 2015

4.2 Okolje in infrastruktura

Občina Grosuplje se pri Škofljici dotika jugovzhodnega roba Ljubljanskega barja, pri Smrjenih gleda v Želimeljsko dolino, se za Škocjanom stika s turjaškim ozemljem, na Limberku in Starem gradu nad Čušperkom meji na Dobrepoljsko dolino, na Ilovi gori pa se že začenja obširno območje Suhe krajine. Na vzhodnem delu (Luče, Mala Loka) meji na občino Ivančna Gorica, na severu (Troščine, Gorenja vas, Dole) pa na Ljubljano. Občina zajema Grosupeljsko kotlino, le-to pa sestavljajo Šmarska dolina, Grosupeljsko in Radensko polje ter okoliška hribovja, za katera so značilne številne manjše doline in kraška polja. Razen Kuclja, ki meri 743 metrov, noben hrib ne presega sedemsto metrov višine, razlika med kotlinskim dnom in vrhovi vzpetin pa komaj kje preseže tristo metrov.

4.2.1 Prometna infrastruktura

V občini Grosuplje je bilo leta 2008 skupaj 279,3 km cest, od tega 47,1 km državnih in 232,2 občinskih. Državne ceste sestavljajo avtoceste, ki so v občini Grosuplje dolge 13,7 km, glavne ceste (2,1 km) in regionalne ceste (31,3 km). Občinske ceste pa sestavljajo lokalne ceste (114,3), zbirne mestne ceste (8,8 km), mestne (krajevne) ceste (18,2 km) in javne poti (89,8 km)[4]. Skozi občino poteka X. panevropski koridor, ki povezuje Salzburg s Solunom. Preko občine Grosuplje poteka železniška povezava Ljubljana–Novo mesto z železniškimi postajami v Šmarju - Sapu, Grosupljem, na Mlačevem in v Žalni. Proga Grosuplje–Kočevje, na kateri se je začel promet pred 120 leti, trenutno ni v obratovanju za potniški promet. Od leta 2008 se izvajajo obnovitvena dela na odseku Grosuplje–Ribnica. Proga naj bi začela obratovati v letu 2017. Po prvotnih načrtih naj bi bila proga končana že leta 2013, a se je obnova zaradi pomanjkanja denarja upočasnila. V okviru javnega avtobusnega prevoza je Občina

[4] Vir: Ministrstvo za promet – Direkcija Republike Slovenije za ceste

Grosuplje vključena v Ljubljanski potniški promet, tako preko občine poteka linija Ljubljanskega potniškega prometa 3G.

Javni prevoz v občini

Avtobusne linije:

Linija 71: Grosuplje–Luče–Grosuplje
Linija 72: Grosuplje–Polica
Linija 73: Grosuplje–Sp. Slivnica–Št. Jurij–Škocjan
Linija 74: Grosuplje–Spodnje Blato–Gatina–Spodnje Duplice–Grosuplje
Linija 75: Grosuplje–Brezje–Grosuplje
Linija 76: Prilesje–Ilova Gora–Čušperk–Grosuplje

Linija 3G: Bežigrad–Grosuplje, vozi skozi naselja Grosuplje, Cikava, Šmarje - Sap in Mali Vrh pri Šmarju, v intervalih 20–30 minut. Linija je del mestnega potniškega prometa, ki zagotavlja cenovno ugodno povezavo z mestom Ljubljana, prispeva k zmanjšanju onesnaževanja zraka in prometni razbremenitvi vpadnic v mesto Ljubljana.

Linija 68: Ljubljana–Ivančna Gorica–(Ambrus)–Šentvid pri Stični–Temenica, vozi skozi naselja Šmarje - Sap in Grosuplje

Železniške linije:

Ljubljana–Novo mesto, vozi skozi naselja Šmarje - Sap, Grosuplje, Mlačevo in Žalna

4.2.2 Komunalna infrastruktura

4.2.2.1 Oskrba s pitno vodo

Dejavnost oskrbe s pitno vodo po večini občine izvaja Javno komunalno podjetje Grosuplje. V upravljanju imajo vodovodne sisteme Žalna, Šmarje - Sap, Lipljene, Sevnik in Grosuplje. Dejavnost obsega vzdrževanje vodovodnih sistemov, vodohranov, črpališč in ostalih objektov, rekonstrukcijo starih sistemov, odpravo okvar na omrežju in nadzor kakovosti pitne vode. Največ prebivalcev oskrbuje vodovodni sistem Grosuplje, in sicer okoli 13.300. V občini delujejo še nekateri lokalni vodovodi, ki jih upravljajo krajevne skupnosti, vodovodni odbori oziroma vodovodna društva. Iz lokalnih vodovodov se oskrbujejo naselja Blečji Vrh, Dolenja vas pri Polici, Gorenja vas pri Polici, Gradišče, Kožljevec, Mala Loka pri Višnji Gori, Mali Konec, Polica in Troščine. Celotna dolžina vodovodnih sistemov v občini je 166 kilometrov. Starostna struktura cevovodov je: 39 % starejših od 30 let, 38 % od 10 do 30 let, 23 % mlajših od 10 let. Vodovodno omrežje je sestavljeno iz polietilenskih cevi v 48 %, cevi iz modularne litine je 29 %, azbestno-cementnih cevi pa je 14 kilometrov, kar predstavlja 8 %.

Odvajanje in čiščenje odpadnih in padavinskih voda

Na območju občine Grosuplje upravlja kanalizacijski sistem Grosuplje–Šmarje Javno komunalno podjetje Grosuplje d.o.o. V kanalizacijski sistem Grosuplje–Šmarje s čistilno napravo, ki ima kapaciteto 20.000 PE, se iztekajo odpadne vode iz naselij Brezje pri Grosupljem, Brvace, Cikava, Grosuplje, Jerova vas, Mali Vrh pri Šmarju, Malo Mlačevo, Paradišče, Podgorica pri Šmarju, Perovo, Sela pri Šmarju,

Spodnja Slivnica, Šmarje - Sap, Tlake in Veliki Vrh pri Šmarju. Celotna dolžina kanalizacijskega omrežja je 104 kilometre, to pa je sestavljeno iz 36 % fekalne kanalizacije, 18 % meteorne kanalizacije in 46 % mešanega sistema (fekalni in meteorni). V zadnjem obdobju se je širitev kanalizacijskega omrežja izvajala v okviru kohezijskega projekta Odvajanje in čiščenje odpadne vode v porečju Krke – 3. sklop. Vsa ostala območja še niso opremljena s kanalizacijskim sistemom oziroma niso povezani na čistilno napravo. Rok za ureditev čiščenja na prispevnem območju občutljivega območja je 31. 12. 2015, za vsa ostala območja pa 31. 12. 2017.

4.2.2.2 Ravnanje z odpadki

V občini Grosuplje izvaja zbiranje in odvoz odpadkov Javno komunalno podjetje Grosuplje d.o.o. (JKPG), ki izvaja službo tudi v občinah Dobrepolje in Ivančna Gorica. Odpadki se odvažajo v Center za ravnanje z odpadki Špaja dolina, ki je na meji med občino Ivančno Gorica in Grosuplje in je bil odprt leta 2001. Občina Grosuplje je skupaj z izvajalcem javne službe z leti uvedla individualni odvoz mešanih komunalnih odpadkov, embalaže in organskih odpadkov po celotni občini. Na ekološki otokih se zbirajo papirni odpadki in steklo. Kakor prikazuje Graf 3, se zmanjšuje količina odloženih komunalnih odpadkov na prebivalca, kar je posledica večjega ločevanja odpadkov in ločenega odvoza.

Graf 3 Kilogrami odloženih komunalnih odpadkov na prebivalca

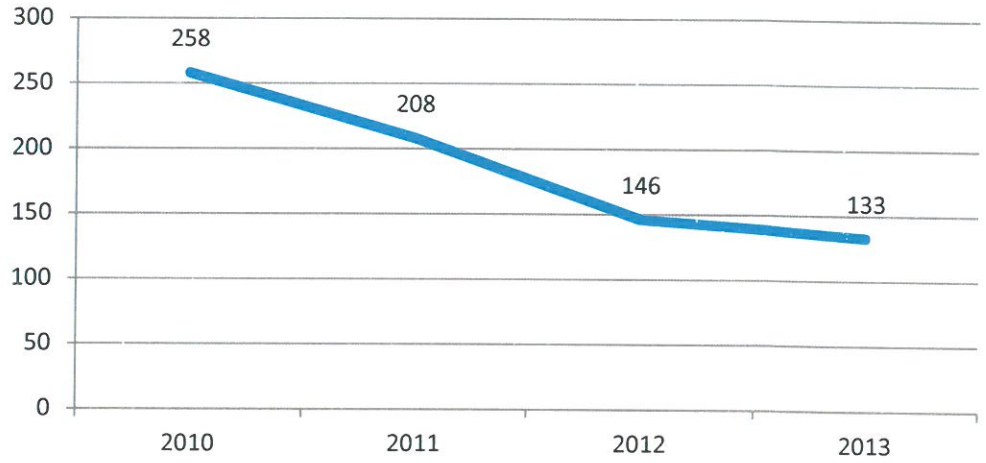

Vir: SURS, 2015

4.2.3 Oskrba in raba energije

V občini Grosuplje je bilo konec leta 2011 6.675 stanovanj. Iz statističnih podatkov lahko razberemo, da se 72 % gospodinjstev ogreva iz lastne centralne kurilne naprave, 10 % se jih ogreva iz daljinskega ogrevanja, ostala stanovanja imajo drugo ogrevanje oziroma so brez ogrevanja. Glede na vir ogrevanja se 56 % stanovanj ogreva s kurilnim oljem, 37 % na lesno biomaso, preostanek pa na elektriko in utekočinjen naftni plin (SURS, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002 in SURS, podatki 2011). Skupna površina javnih zgradb v občini Grosuplje znaša 27.282 m^2 in se v 46 % ogrevajo daljinsko (toplovod), 37 % iz lastne kotlovnice na lahko kurilno olje in 17 % preko utekočinjenega naftnega plina[5]. V občini sta postavljeni tudi dve kotlovnici. Pred 30 leti je bila postavljena osrednja

[5] Vir: LEK Grosuplje, december 2011

kotlovnica na Bevkovi ulici v Grosupljem z močjo 6,5 MW, ki kot gorivo uporablja kurilno olje. Druga začasna kotlovnica je postavljena v Brezjem pri Grosupljem z močjo 3 MW. Obe kotlovnici upravlja Javno komunalno podjetje Grosuplje d.o.o. Toplarna odda 67 % toplote stanovanjskim blokom, 16 % javnim stavbam, 10 % industriji, preostanek pa stanovanjskim hišam. V zadnjih dveh letih je Občina Grosuplje uspešno energetsko sanirala večino javnih stavb, ki so namenjene predšolski in šolski vzgoji ter opravljanju zdravstvene oskrbe. S tem so na tem področju približno za polovico zmanjšali rabo energije v stavbah.

4.3 Gospodarstvo

Grosuplje je relativno mlado naselje, vendar mu njegova lega in močna gospodarska infrastruktura nudita ogromne potenciale za razvoj gospodarstva. Občina Grosuplje želi območje graditi kot subregionalni center ter omogočiti enakomerno gradnjo infrastrukture na območju občine nasploh. V občini je organiziranih sedem obrtno-podjetniških in industrijskih con:

- v Brezju,
- Rožni dolini pri Gasilskem centru,
- Obrtna cona Pentlje, Cikava,
- Pod slivniškim hribom,
- Gospodarska cona Jug,
- Obrtna cona Brvace in
- Turistično oskrbovalni center (TOC I in TOC II).

V vseh conah je urejena osnovna infrastruktura. Podjetniki in obrtniki imajo možnost nakupa zazidljivih zemljišč za izgradnjo poslovnih prostorov. Finančno podporo razvoju malega gospodarstva nudi občina z zagotavljanjem sredstev v občinskem proračunu, ki se vsako leto razdelijo z javnim razpisom. S podporo razvoju drobnega gospodarstva se ukvarjajo: Urad za gospodarstvo in družbene dejavnosti, Območna obrtna zbornica in Združenje podjetnikov[6].

Po podatkih SURS je bilo v občini leta 2013 skupaj 1.749 podjetij, registriranih kot pravna oseba ali s.p. fizična oseba, ki so v tem letu izkazala prihodek ali imela zaposleno osebo. V teh podjetjih je delalo skupaj 5.541 zaposlenih ali samozaposlenih, skupni prihodek je znašal 514.244.000 EUR.

Tabela 2 Število podjetij, zaposlenih, prihodek po letih v občini Grosuplje

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Število podjetij	1.439	1.529	1.595	1.629	1.681	1.749
Število oseb, ki delajo	5.671	5.670	5.585	5.500	5.514	5.541
Prihodek (1000 EUR)	597.502	496.309	504.305	525.497	510.302	514.244

Vir: SURS, 2015

V letu 2013 je na območju občine 665 gospodarskih družb in zadrug ustvarilo za 428.176.000 EUR prihodkov. Prihodki so ostali na enaki ravni glede na preteklo leto. V gospodarskih družbah in zadrugah

[6] Vir: http://www.grosuplje.si/portal_obcina/www/staticAdminMgr.php?action=read&menu=1127557679

je bilo zaposlenih 3.000 ljudi. Povprečna mesečna plača je znašala 1.377 EUR. Družbe so ustvarile 96.8473.000 EUR bruto dodane vrednosti. Povprečno je ena zaposlena oseba ustvarila 32.040 EUR neto dodane vrednosti. Gospodarske družbe v občini so ustvarile neto čisti dobiček v višini 4 milijone EUR, kar je Grosuplje uvrstilo na trinajsto mesto v Osrednjeslovenski regiji. Ostale prihodke v občini so ustvarili samostojni podjetniki, pri katerih je bila neto dodana vrednost na zaposlenega 30.130 EUR.

Večja podjetja v občini, ki spadajo v industrijsko dejavnost, so: Belimed d.o.o., Bossplast d.o.o., Dacomm d.o.o., G-M & M d.o.o., Gabriel Aluminium d.o.o., Instalacije – Gradbeništvo d.d., Jošt hotel interier d.o.o., Komunalne gradnje d.o.o., Kops d.o.o., Kovinostroj gostinstvo d.o.o., Omaplast reciklaža d.o.o., Motvoz in platno d.d., Plastika Virant d.o.o., Vidal d.o.o., Avtoval d.o.o., Fama d.o.o. in Pekarna Grosuplje. V občini je tudi veliko manjših podjetij, ki so združena v Območni obrtno-podjetniški zbornici Grosuplje.

Gospodarsko je bolje razvit severni in osrednji del občine. Naselja Grosuplje, Šmarje - Sap, Polica, Št. Jurij in Žalna imajo največji delež podjetij. Južni del občine je podjetniško manj razvit.

4.3.1 Turizem

Po podatkih SURS je v Grosupljem na voljo majhno število objektov z nastanitvenimi kapacitetami. V njihovi podatkovni bazi ni zajetih vseh dejanskih nastanitvenih kapacitet, tudi navedeno število ležišč in sob ne odraža dejanskega stanja. V marcu 2015 naj bi tako v Grosupljem razpolagali z 51 sobami in 89 ležišči v različnih objektih. Glede na tip prenočitvenih kapacitet v Grosupljem lahko po najnovejših podatkih ugotovimo, da večina razpoložljivih ležišč ponuja Hotel Kongo, ki pa ni tipični ponudnik turističnih storitev, saj njihove storitve koristijo večinoma tranzitni gostje. V letu 2014 je občino obiskalo 9.396 turistov, ki so skupaj opravili 11.360 nočitev. Prenočitvene kapacitete nudijo tudi Pension Podržaj ter turistične kmetije in gostilne v občini.

Večina turističnih obiskov je opravljenih z ogledom naravnih in kulturnih znamenitosti v občini. Najbolj poznana je Županova jama. Jama meri v dolžino 360 metrov, kljub majhnosti pa vsebuje vse značilne kapniške tvorbe in druge jamske pojave: kapnike vseh vrst, oblik in barv, prepade, brezna, rove, sigaste ponve s kristalno čisto vodo, pozimi pa tudi ledene kapnike v Ledenici. Tabor Cerovo je protiturški tabor, zagrajen konec 15. stoletja, in je po adaptaciji v letu 1999 postal eden najpomembnejših kulturnozgodovinskih spomenikov v Sloveniji. Jugovzhodno od Grosuplja se nahaja kraško polje, imenovano Radensko polje. Dolgo je 4 km in široko 1 km. Obdajajo ga strma gozdnata pobočja, ki segajo do 300 metrov visoko. Radensko polje je bilo leta 2012 z Odlokom o Krajinskem parku Radensko polje (Ur.l. RS, št. 16/2012) imenovano v Krajinski park. Ostale turistične znamenitosti so še grad Boštanj, Magdalenska gora, osamelec Kopanj, Ostri vrh nad vasjo Čušperk in Kucelj, ki je s 743metri nadmorske višine najvišji vrh v občini Grosuplje.

4.3.2 Kulturna in naravna dediščina

Občina Grosuplje je bogata z naravno in kulturno dediščino. Registriranih ima 239 enot kulturne dediščine. V naslednji tabeli prikazujemo najpomembnejše med njimi.

Preglednica pomembnejše kulturne dediščine v občini.

EŠD	Naziv	Tip	Kategorija	Varstvo
11864	Blečji Vrh – arheološko najdišče Kucelj	1	2	Arheološko najdišče
2137	Blečji Vrh – cerkev sv. Benedikta	3	2	Stavbna dediščina
6023	Cerovo – arheološko območje Tabor	1	1	Arheološka dediščina
68	Cerovo – Tabor s cerkvijo sv. Nikolaja	4	1	Stavbna dediščina
11862	Čušperk – arheološko najdišče Stari grad	1	2	Arheološka dediščina
2138	Dole pri Polici – cerkev sv. Lucije	3	2	Stavbna dediščina
1832	Gatina – cerkev sv. Janeza Kersnika	3	2	Stavbna dediščina
2461	Gornji Rogatec	3	2	Stavbna dediščina
11880	Gradišče – arheološko območje Gradišče	1	2	Arheološka dediščina
9860	Grosuplje – cerkev sv. Mihaela	3	2	Stavbna dediščina
17258	Grosuplje – doprsni kip Louisa Adamiča	5	2	Memorialna dediščina
21012	Grosuplje – dvostranski drevored ob Kolodvorski c.	11	2	Kulturna krajina
18556	Grosuplje – graščina Brinje	2	2	Stavbna dediščina
1905	Kopanj – cerkev Marijinega vnebovzetja	3	2	Stavbna dediščina
17268	Kopanj – spominska plošča Francetu Prešernu	5	2	Memorialna dediščina
591763	Luče – Lučka jama	1	2	Arheološka dediščina
11869	Mala Ilova Gora – arheološko območje	1	2	Arheološka dediščina
9823	Mala Ilova Gora – cerkev sv. križa	3	2	Stavbna dediščina
1833	Mala Stara vas – cerkev sv. Katarine	3	2	Stavbna dediščina
11879	Polica – arheološko območje	1	2	Arheološka dediščina
11891	Ponova vas – arheološko območje Gradišnica	1	2	Arheološka dediščina
682	Praproče pri Grosupljem – graščina Praproče	2	2	Stavbna dediščina
2533	Sela pri Šmarju – cerkev sv. Mohorja in Fortunata	3	2	Stavbna dediščina
17994	Spodnja Slivnica – gradič Zavrh	2	2	Stavbna dediščina
11884	Škocjan pri Turjaku – arheološko območje Košenice	1	2	Arheološka dediščina
2514	Škocjan pri Turjaku – cerkev sv. Kocjana	3	2	Stavbna dediščina
11885	Šmarje - Sap – arheološko območje	1	2	Arheološka dediščina

EŠD	Naziv	Tip	Kategorija	Varstvo
749	Šmarje - Sap – cerkev Device Marije	4	1	Stavbna dediščina
2460	Št. Jurij – cerkev sv. Jurija	3	2	Stavbna dediščina
11886	Tlake – arheološko območje	1	2	Arheološka dediščina
2534	Tlake – cerkev sv. Križa	3	2	Stavbna dediščina
2139	Troščine – cerkev Device Marije	3	2	Stavbna dediščina
11887	Udje – arheološko najdišče	3	2	Arheološka dediščina
11889	Velika Ilova Gora – arheološko območje Gradišče	1	2	Arheološka dediščina
11888	Velika Ilova Gora – arheološko območje Široke njive in Podcestnice	1	2	Arheološka dediščina
1906	Velika Ilova Gora – cerkev sv. Trojice	3	2	Stavbna dediščina
11892	Velika Loka pri Višnji Gori – arheološko območje	1	2	Arheološka dediščina
2665	Velika Loka pri Višnji Gori – cerkev sv. Antona Padovanskega	3	2	Stavbna dediščina
11317	Velika Račna – vaško jedro	7	2	Naselbinska dediščina
11318	Velika Račna – vodnjak	2	2	Stavbna dediščina
11893	Velika Stara vas – nekropola	1	2	Arheološka dediščina
11894	Velike Lipljane – nekropola	1	2	Arheološka dediščina
11895	Veliko Mlačevo – arheološko najdišče Boštanj	1	2	Arheološka dediščina
11897	Vodice v Dobrepolju – višinska naselbina Limberk	2	2	Arheološka dediščina
2714	Veliko Mlačevo – cerkev sv. Martina	3	1	Stavbna dediščina
1275	Veliko Mlačevo – razvaline gradu Boštanj	2	2	Stavbna dediščina
24421	Zagradec pri Gradišču – kulturna krajina Radensko polje	11	2	Kulturna krajina
880	Zgornja Slivnica – arheološko najdišče Magdalenska gora	1	1	Arheološka dediščina
2530	Zgornja Slivnica – cerkev sv. Marije Magdalene na Magdalenski gori	3	1	Stavbna dediščina
11898	Žalna – cerkev sv. Lovrenca	3	2	Stavbna dediščina
11899	Žalna – nekropola v Veliki Žalni	1	2	Arheološka dediščina
2516	Železnica – cerkev Marijinega vnebovzetja	3	2	Stavbna dediščina

Po podatkih ARSO ima občina 67 enot naravne dediščine. Od tega jih 8 spada v Naturo 2000. Pregled najpomembnejše naravne dediščine je v naslednji preglednici.

Preglednica najpomembnejše naravne dediščine v občini

Naselje	Naravna dediščina	Natura 2000
Bičje	KP Radensko polje – potok Bičje z ohranjeno staro strugo in mokrotnimi površinami, močvirski biotopi, habitat redkih vrst ptic pri Grosupljem	Stržene luže
Gabrje pri Ilovi Gori	KP Radensko polje – Pasja jama	
Mala Račna	KP Radensko polje – robno kraško polje, brezno nad apnenicami, Janča jama, Jama v Laščah, Jama v gošči, Šica – ponikalnica, Tolmun – izvir Šice, Zelenka – kraški vodotok	Radensko polje – Viršnica
Malo Mlačevo	Pasica pri Predolah – vodoravna jama	Radensko polje – Viršnica
Spodnja Slivnica	Drobničevo brezno, Mali in Veliki kevdrc v Bukovju	Radensko polje – Viršnica
Velika Račna	KP Radensko polje – Dihalnik nad Viršnico, Lazarjeva jama, brezno Marjanščica, hum Kopanj, ponorno območje Šice – Zatočna jama, sistem estavel Špeharjevo Retje ob Kopanju in ob cesti Mlačevo–Račna, kraški izvir Kopanjski studenec, kraški vodotok Zelenka	Radensko polje – Viršnica
Zagradec pri Grosupljem	KP Radensko polje – spodmol pri Križu, brezno Ledvica, Požiralnik v ključu, estavale Srednice Kota – ponori Dobravke, ponikalnica Dobravka, Veliko Retje – ponor v strugi Dobravke, ponor Tekoča rupa, nahajališče fosilov, sistem estavel Novljanovo retje	Radensko polje – Viršnica
Predole	KP Radensko polje – Dolenja Škofeljca, Gorenja Škofeljca, Pri jamicah, Blato – sistem estavel, kraški vodotok in estavele Zelenka	
Plešivica pri Žalni	KP Radensko polje – Klemenova jama, Jama treh kosti, Medvedja jama – brezno jama	Lučka jama
Veliko Mlačevo	KP Radensko polje	
Cerovo	Anžičkov brezen, Hribarjevo brezno, Podlomščica – kraški izvir v zatrepni dolini južno od Grosupljega	
Dobje	Mokrotne površine in bajer v dolini potoka Breg, severno od Grosupljega	Črna dolina pri Grosupljem
Gradišče	Veliki Potok – mokrišče ob Velikem Potoku, levem izvirnem kraku Grosupeljščice, SV od Grosupljega, Francetova jama	
Grosuplje	Lipa pri cerkvi sv. Mihaela	
Luče	Kraška uvala pri Lučah, brezno v Malem vrhu, brezno v gozdu nad Lučami, Štupnikova lisičina, požiralnik v Lučah	Lučka jama
Mala Ilova Gora	Bacljeva jama, Jama pri studencu, Škornica – vodna jama južno od Male Ilove Gore	
Mala Loka pri Višnji Gori	Loka pri Višnji Gori	Breg pri Mali Loki
Mala Stara vas	Miškova jama	
Medvedica	Brezno Čehovica, ponikalnica Krokarica, ponikalnica in sklepni ponor Jerbaščica, kraški izvir Sevnik,	

Naselje	Naravna dediščina	Natura 2000
	intermitentni izvir Baba, krški izvir in ponikalnica Curek	
Paradišče	Jama v Lukježevem hrastičku – poševno ali stopenjsko brezno	
Rožnik	Jama v Dulcah, Rožno brezno, Močila – sistem dveh ponikalnic, severno od Malih Lipelj	
Spodnja Duplica	Dupliška jama, Jama pri Zavirju	Duplica
Škocjan	Kozlovka pri Škocjanu (Turjak)	
Velika Ilova Gora	Trontljeva jama	
Velika Loka	Loka pri Višnji Gori	Breg pri Mali Loki
Velike Lipljane	Badačev brezen, Badačeva polšna, Ledenica pod Taborom, Županova jama, sistem dveh ponikalnic Močila, nahajališče fosilov (jurski apnenec z litiotidnimi školjkami)	Županova jama
Vino	Ljubljansko barje, Strajanov breg	Začetek Ljubljanskega barja, Strajanov breg z mokrišči pri Dreniku, rastišče Loeselove grezovke
Zgornje Duplice	Skobčev mlin	Duplica

Prepoznavne kulturne znamenitosti občine Grosuplje:

- MAGDALENSKA GORA je najbolj znano arheološko najdišče v Sloveniji z dobro ohranjenim prazgodovinskim naseljem. Večina najdbe izvira iz 8. do 1. stoletja pr.Kr., nekaj izkopanin pa je iz rimskih in srednjeveških časov. Na vrhu griča, na mestu akropole nekdanjega gradišča, stoji cerkev svete Magdalene, zgrajena v kmečkem gotskem slogu. Urejena je 2 km dolga sprehajalna arheološka pot.

- TABOR CEROVO se nahaja samo nekaj kilometrov jugovzhodno od Grosupljega, v neposredni bližini Županove jame. Protiturški tabor na razgledni vzpetini je bil zgrajen konec 15. stoletja. Tabor Cerovo je eden redkih protiturških taborov, ki so se ohranili do današnjih dni. Obzidje okoli cerkvice sv. Nikolaja so zgradili okoliški kmetje, da bi se zavarovali pred turškimi vpadi na slovensko ozemlje. Cerkev SV. NIKOLAJA je zgrajena na ostankih prazgodovinskega naselja. Prvič je omenjena v pisnih virih leta 1526, vendar pa njena romanska zasnova daje slutiti, da je bila zgrajena že v 13. stoletju. Današnjo obliko je dobila leta 1702. Notranjost cerkvice krasijo freske iz začetka 16. stoletja. Posebna zanimivost je poslikana slavoločna stena s prizorom daritve Kajna in Abela.

- CERKEV MARIJINEGA ROJSTVA v Šmarju - Sapu. Njena prva omemba v listinah sega v leto 1228. Zgrajena je v stilu romanske triladijske bazilike. Konec 15. stoletja je cerkev dobila nove oboke in prezbiterij. V cerkvi so ohranjene gotske poslikave in freske Štefana Šubica. Cerkev z obzidjem je služila kot protiturški tabor, od katerega je viden samo še en stolp, imenovan Turenček.

- CERKEV SV. PETRA IN PAVLA na Spodnji Slivnici je objekt izjemnih kulturnih in zgodovinskih vrednot. Nesporno kvaliteto cerkve predstavlja zvezdasto obokan gotski prezbiterij s tremi dekorativno poslikanimi okenskimi odprtinami na stranicah ter z več plastmi delno odkritih fresk, datiranih okrog leta 1530.

- CERKEV SV. MARTINA v Velikem Mlačevem se glede na zasnovo postavlja v čas gotike, saj jo pisni viri prvič omenjajo že leta 1331. Prenovljena je bila v dobi baroka. Izjemnega pomena je cerkvena oprema, glavni črno-zlati oltar iz leta 1716 in oba stranska oltarja iz prve polovice 18. stoletja. V ladji cerkve so grobnice z nagrobnimi ploščami grofovske družine Blagaj, ki je bila takratni lastnik graščine Boštanj.

- CERKEV SV. MIHAELA se nahaja na griču sredi mesta Grosuplje. Pisni viri jo prvič omenjajo leta 1305. Poleg nje je bila leta 1972 zgrajena prva moderno oblikovana cerkev v Sloveniji, ki je prav tako posvečena sv. Mihaelu. Zunanja oblika spominja na ladijski trup. Posebnost cerkve je tudi mozaik Kristusa Odrešenika, ki ga je izdelal pater Marko Ivan Rupnik.

- STARI GRAD NAD ČUŠPERKOM, zgrajen v 12. stoletju, sodi med najstarejše gradove na Slovenskem. Na gradu je bilo deželno sodišče, ki je imelo veliko sodno pristojnost. Po nekajkratnih kmečkih uporih in velikem potresu so Turjačani v 17. stoletju zgradili nov grad v Čušperku. Stari grad je viden samo še po nekaj ostankih sten gradu, medtem ko je od novega gradu ostala cela samo kapela Matere božje.

- GRADIČ PRAPROČE je nastal v 13. stoletju. Skozi stoletja je zamenjal veliko lastnikov, z njimi pa tudi svojo obliko. Valvasor je poslopje upodobil kot enonadstropni dvorec. Kmalu zatem so ga temeljito prezidali in spremenili v čudovito baročno rezidenco s štirimi okroglimi stolpi na vogalih. Tloris gradu je imel obliko črke E. Močan potres leta 1895 je uničil osrednji del zgradbe, tako da danes lahko vidimo samo stranski poslopji nekdanje graščine. V enem izmed njih je urejena spominska soba pisatelja Louisa Adamiča.

- GRAD BOŠTANJ je bil zgrajen v sredini 16. stoletja. Po izročilu so najprej zgradili samo stražni stolp, kasneje pa so ga razširili ter obdali z obzidjem in obrambnimi stolpi. Mogočno grajsko poslopje so poimenovali Weissenstein. Ime je najverjetneje dobil po belem kamnu, iz katerega je bil zgrajen. V 18. stoletju je zaslovel kot eden najlepših slovenskih gradov. Grad je bil v drugi svetovni vojni močno poškodovan. Na veličastnost nekdanje mogočne zgradbe nas opominjajo ostanki zidov.

- Zanimivo zgodovino ima tudi GRADIČEK BRINJE, ki je nastal kot dopolnilna zgradba ob mlinu Brinje. Mlin Brinje je najstarejši vodni mlin na Slovenskem. Zgrajen je bil v 16. stoletju, nekoliko kasneje pa so za mlinom zgradili še gradič, saj je bil mlin v lasti graščakov. Iz Valvasorjeve upodobitve mlina v knjigi Slava vojvodine Kranjske je razvidno, da pritličje mlina ohranja prvotno podobo že več kot 300 let. Mlin je deloval vse do leta 1970. V teku so postopki za prenovo mlina v Tehnični muzej mlinarstva.

Pomembne naravne znamenitosti v občini:

- ŽUPANOVA JAMA, podzemni biser Dolenjskega krasa, leži pri vasi Velike Lipljene, 8 kilometrov južno od Grosupljega, v neposredni bližini protiturške utrdbe Tabor Cerovo. Podzemno lepotico je leta 1926 odkril takratni šentjurski župan Jože Perme, kasneje je bila jama preimenovana v Taborsko, lokalni prebivalci pa so prvotno ime obudili leta 1996. Vhod v jamo je skozi jamo Ledenico, ki je oddaljen 100 metrov od prvotnega vhoda. Jamo sestavlja sedem čudovitih dvoran, ki jih povezuje preko 600 metrov urejene poti, razsvetljujejo pa jo posebni reflektorji.

- KRAJINSKI PARK RADENSKO POLJE. Jugovzhodno od Grosupljega se nahaja slikovito kraško polje, imenovano Radensko polje. Slikovita krajinska podoba Radenskega polja se je izoblikovala skozi tisočletno sožitje narave in ljudi. Kot najmanjše med devetimi izrazitejšimi kraškimi polji v Sloveniji nam zgoščeno prikazuje najraznovrstnejše kraške pojave. Polje obdajajo strma gozdna pobočja okoliških gričev, na sredi pa se skrivnostno dviguje osamelec Kopanj. Čarobnost območja in pestrost rastlinskega ter živalskega sveta lahko odkrivamo skozi vse letne čase. V pomladnem in jesenskem obdobju se polje spremeni v presihajoče jezero. Zima s snegom in ledom daje polju poseben čar, v poletnem času pa se bohoti v čudovitih barvah. Zaradi bogatega življenjskega prostora in ogroženih vrst je Radensko polje uvrščeno v evropsko ekološko omrežje Natura 2000. Leta 2012 je bilo Radensko polje razglašeno za krajinski park. Izhodišče izletov na polje je Grajski vrt Boštanj.

- KOPANJ - Kopanj je najlepši primer osamelca na krasu. Hribček, ki se dviga 70 metrov visoko iz sredine kraškega polja, spominja na otok. V času poplav, predvsem spomladi in jeseni, pa to tudi skoraj postane. Kopanj je bil zanimiv že v davni preteklosti, saj je bilo tu prazgodovinsko gradišče. Iz ostankov gradišča je bila zgrajena prvotna cerkev Marije Vnebovzete, katere prva omemba sega v leto 1433. Ob cerkvi se nahaja župnišče, v katerem je nekaj let otroštva preživel dr. France Prešeren. Njegov stric, vaški kaplan, ga je tu naučil brati in pisati.

  Zanimivost Kopanja je tudi studenec na severni strani, ki izvira 10 m nad nivojem kraškega polja. Studenec ima stalno vodo, ki ne presahne niti v največji suši. Voda je pitna in v ljudskem izročilu celo slovi po zdravilni moči, predvsem za oči. Zavetnica studenčka je lurška Mati božja, katere kip se nahaja v majhni kapelici nad njim.

- REZERVAT BIČJE potoku Bičje, ki teče po dnu ravnice zahodno od mesta Grosuplje. Področje rezervata je neke vrste naravni zadrževalnik visokih voda, ki preprečuje poplave okoliških naselij in kmetijskih površin. Rezervat nudi življenjski prostor številnim redkim vrstam rastlin in živalim.

- ŠKOCJAN se lahko pohvali z zanimivo zgodovino. Vas je dobila ime po zavetniku škocjanske cerkve sv. Kancijanu. Odkritje halštatskih gomil priča o zelo zgodnji poselitvi kraja. V času rimskega imperija je mimo mogočne utrdbe potekala rimska cesta. Ob prezidavi stare cerkve so našli kamen z vklesano letnico 1006. Takrat naj bi tu stala romanska cerkvica. Bližnji turjaški grad je imel močan vpliv na razvoj kraja. Že leta 1260 so tu Turjačani ustanovili župnijo, ki je obsegala današnje fare Turjak, Rob in Rašico.

4.3.3 Kmetijstvo

Ohranjanje in razvoj kmetijstva je v preteklih letih v občini Grosuplje potekalo na osnovi Pravilnika o dodeljevanju pomoči za ohranjanje in razvoj kmetijstva in podeželja v Občini Grosuplje za programsko obdobje 2007–2013. Občina je sofinancirala naložbe v kmetijska gospodarstva za primarno proizvodnjo, naložbe v predelavo in trženje kmetijskih in nekmetijskih proizvodov na kmetijskih gospodarstvih, zagotavljanje tehnične podpore za predelavo in trenje proizvodov, zavarovalne premije za kmetijsko pridelavo in podeljevala štipendije bodočim nosilcem kmetij. Z letom 2015 se bo v občini spodbujalo področje kmetijstva na podlagi Pravilnika o dodeljevanju pomoči za ohranjanje in razvoj kmetijstva in podeželja v občini Grosuplje za programsko obdobje 2014–2020.

Tabela 3 Kazalniki kmetijskih površin v občini Grosuplje

Kazalnik	2000	2010
Površina kmetijskih zemljišč v uporabi na kmetijsko gospodarstvo (v ha)	6,8	7,4
Delež kmetijskih zemljišč v uporabi glede na celotno površino občine (v %)	25,3	29,7
Delež površine njiv glede na kmetijsko zemljišče v uporabi (v %)	27,7	24,6
Delež površine trajnih travnikov in pašnikov glede na kmetijsko zemljišče v uporabi (v %)	71,1	75,1
Delež površine trajnih nasadov glede na kmetijsko zemljišče v uporabi (v %)	1,2	0,3
Površina kmetijskih zemljišč v uporabi na 1.000 prebivalcev (v ha)	220	208
Površina njiv na 1.000 prebivalcev (v ha)	61	51
Površina žit na 1.000 prebivalcev (v ha)	17	12
Delež kmetijskih gospodarstev z 10 ali več hektarov kmetijskih zemljišč v uporabi (v %)	16,7	19,4

Vir: SURS, 2015

Glede na statistične kazalnike se je povečal delež kmetijskih površin glede na celotno površino občine, zmanjšale so se površine njiv in povečale površine travnikov in pašnikov. Zaznati je tudi občuten padec trajnih nasadov. V okviru celotnega fonda kmetijskih površin se zmanjšuje delež njiv in povečuje delež travnikov in pašnikov. Delež kmetijskih površin na prebivalca se zmanjšuje zaradi rasti prebivalstva v občini. Opaziti je tudi koncentracijo kmetijskih površin na posameznih kmetijskih gospodarstvih, saj se je delež kmetijskih gospodarstev z 10 ali več hektarji iz 16,7 % povečal na 19,4 %. Dve tretjini kmetijskih gospodarstev v občini izvaja pridelavo hrane za lastno uporabo, zgolj tretjino dela za trg.

Podatki o rabi zemljišč kažejo na povečanje površine zemljišč v uporabi, posebej trajni travniki in pašniki, zmanjšale pa so se površine za pridelavo koruze, krompirja in površine trajnih nasadov.

4.4 Družbene dejavnosti

4.4.1 Zdravstvo

Zdravstveno dejavnost na primarni ravni opravlja Zdravstveni dom Grosuplje, katerega ustanoviteljici sta Občina Grosuplje in Občina Dobrepolje. Njegovo temeljno poslanstvo je zagotoviti pacientom, predvsem občanom občin ustanoviteljic, kakovostno zdravstveno in zobozdravstveno oskrbo, izvajanje 24-urnega zdravstvenega varstva in nujne medicinske pomoči ter izvajanje zdravstveno vzgojnih programov. Zdravstveni dom Grosuplje zagotavlja oskrbo v okviru naslednjih dejavnosti in služb:

- ambulant splošne (družinske) medicine,
- zobozdravstvene dejavnosti,
- otroškega in šolskega dispanzerja,
- specialistične ambulante za pljučne bolezni in bolezni srca in ožilja,
- medicine dela, prometa in športa,
- dispanzerja za žene in
- dežurne službe.

Občanom ponuja tudi zdravstvene storitve preko ostalih služb: patronaže in nege na domu, fizioterapije, laboratorija, ultrazvoka, diabetološke ambulante, KZA – Klub zdravljenih alkoholikov. RTG in referenčne ambulante. V letu 2014 je občina Grosuplje zgradila sodoben prizidek zdravstvenega doma, ki zagotavlja uporabnikom in izvajalcem zdravstvene službe bistveno izboljšane pogoje.

4.4.2 Socialno varstvo

Center za socialno delo Grosuplje (v nadaljevanju CSD) je javni socialnovarstveni zavod, ki opravlja storitve socialnega varstva v okviru mreže javne službe za območje občine Grosuplje. Nudi pomoč posameznikom, družinam in posebnim skupinam ljudi, ki potrebujejo pomoč, in zagotavlja storitve ter ukrepe za preprečevanje in odpravljanje stisk. CSD izvaja naslednje naloge in program:

- izvrševanje nalog na podlagi javnih pooblastil in drugih predpisov (Zakon o socialnem varstvu, Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti, Zakon o kazenskem postopku, Kazenski zakon, Zakon o usposabljanju invalidnih oseb, Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih odraslih oseb, Uredba o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialno-varstvenih storitev, Zakon o preprečevanju nasilja v družini, Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev idr.), ki določajo naloge na področju socialnega varstva;
- storitve pomoči družini na dom – PDZD;
- storitve prve socialne pomoči – PSP;
- storitve osebne pomoči – OP;
- storitve socialne preventive – SP;
- organiziranje skupnostnih akcij za socialno ogrožene skupine prebivalstva;
- vodenje postopkov ugotavljanja upravičenosti in dodeljevanja enkratnih denarnih pomoči iz občinskih sredstev;
- izvajanje preventivnih in prostovoljnih programov za otroke in mladostnike;
- izvajanje preventivnih programov za romske otroke in mladostnike;
- organiziranje srečanj in strokovnih usposabljanj rejnic in rejnikov.

Dejavnost institucionalnega varstva za starejše občane občine Grosuplje izvaja Dom za starejše občane Grosuplje. Trenutne kapacitete po domskem varstvu so zadostne. Vzroki za zmanjšanje povpraševanja po domski oskrbi v zadnjih letih je v spremembi zakonodaje, ki od oskrbovancev zahteva tudi zavarovanja na nepremičnem premoženju.
Občina Grosuplje na področju socialnega varstva zagotavlja izvajanje storitev v okviru javne službe v skladu z zakonskimi določili. S svojimi programi oziroma s subvencioniranjem drugih izvajalcev, ki izvajajo socialnovarstvene programe, zagotavlja učinkovite pomoči v sistemu socialnega varstva ljudem, ki so pomoči potrebni (tistim, ki so se znašli v socialnih težavah ali bi vanje lahko zašli v primeru brez pomoči). Programi so oblikovani glede na potrebe prebivalstva in skladno z zakonodajo. Področje porabe socialnega varstva je razdeljeno na posamezne sklope, kot so osebna pomoč, domsko varstvo in pomoč na domu. Ti so opredeljeni znotraj izvajanja programov socialnega varstva, ki obsegajo:

- financiranje pravice do izbire družinskega pomočnika,
- sofinanciranje programov Območne organizacije Rdečega križa,
- financiranje storitve pomoč družini na domu,
- doplačila oskrbnih stroškov za občanke in občane v institucionalnem varstvu, ki tega sami ne zmorejo,
- zagotavljanje denarnih pomoči (za premostitev trenutnih materialnih stisk, plačilo osnovnih pogrebnih stroškov v primeru hude socialne ogroženosti, subvencioniranje stanarin, denarno darilo ob rojstvu novorojenčka ...).

Delež starejših od 65 let v občini Grosuplje je v primerjavi z deležem na državni ravni nižji, trend gibanja indeksa je podoben kot v državi. Porast števila starejših je v absolutnem številu okoli 100 na leto, posebej od leta 2011 dalje, kar je tudi razvidno iz Graf 1 Gibanje števila starejših od 65 let in vseh prebivalcev občine od leta 2009 do leta 2015
Novejša in vse bolj uveljavljena oblika skrbi za starejše je t. i. sistem dolgotrajne oskrbe v okviru medgeneracijskih centrov oziroma oblike dnevnega varstva starejših.

4.4.3 Predšolska vzgoja

V občini Grosuplje deluje javni vzgojno-varstveni zavod Kekec. VVZ Kekec izvaja dnevni program vzgoje in varstva, ki se odvija v dopoldanskem in popoldanskem času, in obsega vzgojo, varstvo in prehrano otrok v starosti od 11 mesecev do vstopa otroka v osnovno šolo. Predšolska vzgoja se izvaja na *večjih* lokacijah, kar prikazuje Tabela 4. Enote vrtca so razporejene po večjih krajih v občini, najbolj koncentrirane so enote v naselju Grosuplje.

Tabela 4 Število otrok, vključenih po enotah v maju 2015

ENOTE VRTCA	število otrok	ENOTE VRTCA	število otrok
1. Enota Kekec, Grosuplje[7]	222	8. Enota Zvonček, Žalna[2]	38
2. Enota Tinkara, Grosuplje[2]	155	9. Enota Trobentica, Velika Račna[2]	13
3. Enota Rožle, Grosuplje[2]	72	10. Vrtec Biba[8]	12
4. Enota Pika, Šmarje - Sap[2]	63	11. Vrtec Kobacaj[3]	117
5. Enota Mojca, Grosuplje[2]	75	12. Vrtec Jurček[3]	59
6. Enota Kosobrin, Št. Jurij[2]	23	13. Vrtec Sonček[3]	20
7. Enota Pastirček, Grosuplje[2]	81	14. Vrtec Malček[9]	10
		SKUPAJ	**960**

Vir: https://krka1.mss.edus.si, maj 2015

Vključenost otrok v vrtec se z vsakim letom zvišuje na račun vsakoletnega odpiranja novih oddelkov javnega zavoda in zasebnih zavodov.

4.4.4 Šolstvo in izobraževanje

Na območju občine Grosuplje delujeta Osnovna šola Louisa Adamiča Grosuplje, ki jo obiskuje 1.393 učencev, in Osnovna šola Brinje Grosuplje, ki jo obiskuje 628 učencev. Tabela 5 kaže število vpisanih otrok po posamezni šoli in podružnici.

Tabela 5 Osnovni šoli z podružnicami

		Razred	Število otrok
Osnovna šola Brinje Grosuplje, Ljubljanska cesta 40A, 1290 Grosuplje	Matična šola	1.–9.	549
	Podružnična šola Polica	1.–5.	79
Osnovna šola Louisa Adamiča Grosuplje, Tovarniška cesta 14, 1290 Grosuplje	Matična šola	1.–9.	789
	Podružnična šola Šmarje - Sap	1.–9.	360
	Podružnična šola Kopanj	1.–5.	26
	Podružnična šola Žalna	1.–5.	125
	Podružnična šola Št. Jurij	1.–5.	93

Vir: https://krka1.mss.edus.si

Glede na naravni in selitveni prirast, ki se najbolj izkazujeta na območju naselij Grosuplje in Šmarje - Sap, so bile šole v teh naseljih zelo zasedene. Zadnja investicija na področju šolstva za povečanje kapacitet je potekala v razširitev podružnične šole Šmarje - Sap. V prihodnosti je nujno potrebna izgradnja nove šolske stavbe za podružnično šolo Polica. Aktivnosti so že več let v teku. Večina šolskih objektov je bila v obdobju od leta 2012 do 2015 energetsko saniranih.

[7] *Javni zavod*
[8] *Zasebni vrtec s koncesijo*
[9] *Zasebni vrtec*

Dejavnost srednješolskega izobraževanja se na območju občine Grosuplje ne izvaja, tako kot tudi ne visokošolskega. Večina osnovnošolcev nadaljuje izobraževanje v Ljubljani, nekaj pa tudi v Ivančni Gorici.

Za dejavnost glasbenega izobraževanja na območju občine skrbi Glasbena šola Grosuplje, katere ustanoviteljice so občine Grosuplje, Dobrepolje, Ivančna Gorica in Škofljica. Glasbena šola deluje v prostorih Osnovne šole Louisa Adamiča. Organizacija je zelo otežena, saj je izvedba glasbenega pouka prostorsko podrejena dejavnostim šole.

4.4.5 Kultura

Več kot 20 kulturnih društev s 40 sekcijami, ki delujejo v občini, so združena v Zvezo kulturnih društev Grosuplje (ZKD Grosuplje), ki od leta 1973 deluje kot povezovalno telo in predstavlja mrežo za izmenjavo dobrih izkušenj. Zveza oblikuje in izvaja skupne kulturne prireditve, organizira strokovna izobraževanja za svoje člane. Močan poudarek delovanja ZKD Grosuplje je na združevanju z javnimi ustanovami, ki posredno ustvarjajo na tem področju (vrtec, šola, glasbena šola, mestna knjižnica, turistična društva ...). Programska vizija ZKD Grosuplje je z dobrim in izbranim programom prepričati in oblikovati lastno publiko, ki se bo zadovoljna vračala na dogodke zveze. Sodelovanje s kulturnimi institucijami po Sloveniji je že utečeno, odličen odnos z njimi veča prepoznavnost in ugled.

4.4.6 Šport

V občini je registriranih 54 društev, ki so ustanovljena za namen izvajanja športnih dejavnosti. Od tega jih je večina vključenih v Zvezo športnih organizacij Grosuplje, to je krovna in povezovalna organizacija na občinski ravni. Društva, ki delujejo na območju občine, pokrivajo večino širše razpoznavnih športnih panog. Po številčnosti, prepoznavnosti in uspešnosti izstopa Košarkarski klub Grosuplje (moški in ženski), Nogometni klub Brinje Grosuplje, Rokometni klub Grosuplje, Odbojkarski klub Flip-Flop in Kolesarsko društvo Grosuplje. Delujejo tudi društva, ki se ukvarjajo z malim nogometom, karatejem, strelstvom, smučanjem, smučarskimi skoki, tenisom, atletiko, šahom, lokostrelstvom, balinanjem in pohodništvom. Športniki, ki vadijo v športnih društvih v okviru osnovnošolskih tekmovanj, redno osvajajo naslove na medobčinskih in regijskih tekmovanjih.

4.4.7 Mladi

V občini deluje nekaj mladinskih organizacij, ki se prvenstveno ukvarjajo s problematiko mladih. Večina mladih je vključenih v društva, ki delujejo na področju kulture, športa, gasilstva in drugih dejavnosti, kjer imajo posebej ustanovljene mladinske sekcije. Občina je v preteklem letu uspešno pridobila certifikat Mladim prijazna občina. S sistemskimi ukrepi na področju mladinske politike je Občina zagotovila lokalno okolje, ki mladim omogoča kakovostno, polno in zdravo življenje. Na podlagi analize stanja in zavedanja o visokem deležu mladih v občini je Občina v preteklih letih na področju mladinske politike namenila izjemno veliko pozornosti.

Položaj mladih z vidika zaposlovanja je zaskrbljujoč tako na nivoju države in posledično tudi na nivoju občine. Gibanje brezposelnih oseb in delavno aktivnega prebivalstva prikazuje Graf 4. V njem lahko

vidimo, da iz leta v leto pada število delavno aktivnega prebivalstva, kar si lahko obrazložimo s tem, da je vse več mladih vključenih v izobraževanje v srednjih šolah in na fakultetah in tako ne vstopajo na trg dela. V nasprotni smeri se iz leta v leto povečuje absolutno število brezposelnih. Kakor prikazujejo statistični podatki od leta 2010 do leta 2014, je stopnja brezposelnih oseb v občini v starostnem razredu od 15 do 24 let in od 25 do 29 let nižja kakor na državnem nivoju, a se z vsakim letom približuje stopnji nivoja države.

Graf 4 Podatki o brezposelnih v občini v starostni skupni 25 do 29 let med delavno aktivnim prebivalstvom

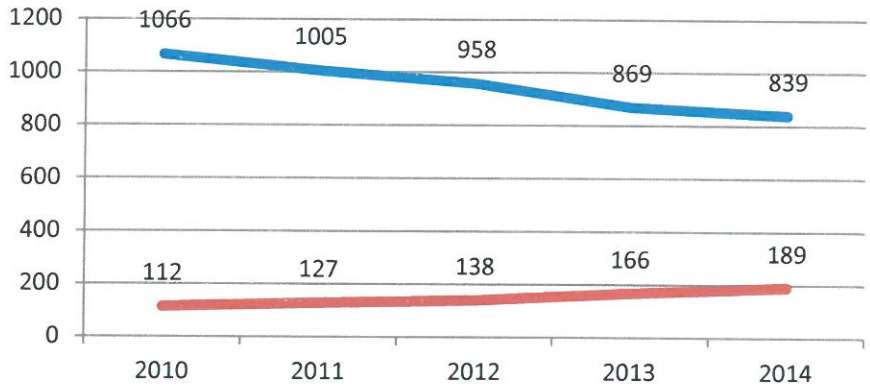

Vir: SURS, 2015.

5 SWOT ANALIZA IN RAZVOJNI POTENCIALI OBČINE

5.1 SWOT analiza občine Grosuplje

V nadaljevanju prikazujemo analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti občine Grosuplje.

PREDNOSTI	SLABOSTI
× Ugodna geografska lega, bližina Ljubljane × Skozi občino poteka AC (3 priključki na AC) × Skozi občino poteka železniška proga LJ–NM × Vzpostavljene javne transportne linije – G3 (povezava z LJ), medkrajevni JP × Vključeni v projekt P + R × Dobri pogoji za podjetništvo (cone, podporne institucije) × Nekaj zelo uspešnih podjetij × Ponudba predelovalnih in storitvenih dejavnosti × Medobčinsko središče × Dobro organizirano izobraževanje × Ugodna izobrazbena struktura prebivalstva × Certifikat Mladim prijazna občina × Učinkovito organizirane zdravstvene in socialne službe × Naravne danosti za kmetijstvo in gozdarstvo × Dobro razvito kmetijstvo (poljedelstvo in živinoreja) × Razvita ljubiteljska društvena dejavnost in javna ter zasebna glasbena šola × Veliko število kulturnih in športnih društev × Tradicionalne prireditve, kulturni dogodki × Bogata kulturna in naravna dediščina (Radensko polje, Županova jama, Magdalenska gora, Tabor Cerovo, grad Boštanj, dvorec Praproče) × Razvite pohodniške poti × Oskrba z vodo iz javnega in lokalnih virov × Izdatni in kakovostni vodni viri v občini in širše × Širitev kanalizacijskega omrežja × Dovolj velika ČN (20.000 PE) × Lastni CERO Špaja dolina × Dobro organizirano JKP	- Premalo varnih igralnih površin odprtega tipa - Premajhen in star Kulturni dom Grosuplje - Pomanjkanje delovnih mest za mlade - Samo 1/3 kmetijskih gospodarstev dela za trg - Neugodna starostna in lastniška struktura kmetijskih gospodarstev - Premalo obnovljenih objektov kulturne dediščine in njihove oživitve s programi - Premalo in slaba nastanitvena in gostinska ponudba - Premalo finančnih sredstev za vlaganja v turistično infrastrukturo - Slaba turistična promocija in trženje, premajhna prepoznavnost območja - Ljudje so premalo osveščeni in obveščeni o lokalnih znamenitostih - Urejanje prostora ne dohaja potreb glede na povečevanje števila prebivalstva - Slaba cestna infrastruktura - Del vodovodnega sistema je star in dotrajan, potreben obnove - Del občine je brez kanalizacijskega omrežja, problem manjši zaselki - Onesnaženost vodnih virov zaradi kmetijske in gospodarske dejavnosti

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
✓ V industrijskih conah prostori za podjetja z visoko dodano vrednostjo (ICT, inovativna podjetja ...) ✓ Veliko neizkoriščenih podjetniških in zaposlitvenih možnosti ✓ Razvoj privlačnih (inovativnih) turističnih produktov, podeželskega turizma ✓ Povezovanje obstoječe turistične ponudbe z naravnimi in kulturnimi znamenitostmi, info točke ✓ Povezovanje turistične in gostinske ponudbe ✓ Povečanje ekološke pridelave in števila ekoloških kmetij ✓ Podjetništvo na podeželju, dopolnilne dejavnosti na kmetiji, povezovanje s turistično ponudbo ✓ Sožitje med mestom in podeželjem zaradi bližine velikega mesta ✓ Izraba lesnega potenciala ✓ Razvoj trajnostne mobilnosti – spodbujanje kolesarjenja, ureditev varovane kolesarnice pred železniško postajo, spodbujanje električne mobilnosti, razvoj javnega prometa ✓ Več zasebne iniciative za predšolsko varstvo otrok ✓ Priložnosti za nove oblike oskrbe starejših občanov ✓ Medgeneracijsko sodelovanje ✓ Več medsektorskega, medobčinskega in regijskega povezovanja ✓ Vključevanje v skupne projekte za boljšo izrabo razpoložljivih EU sredstev	➢ Neenakomerna razvitost, bolje razvit severni del in manj razvit južni del občine ➢ Romska problematika, slaba integracija ➢ Nerešena lastništva nekaterih objektov kulturne dediščine ➢ Stihijska urbanizacija ➢ Pogostost naravnih nesreč (suša, toča, žled, poplave ...) ➢ Državna zakonodaja ne sledi potrebam občin (dolgotrajni postopki) ➢ Majhen vpliv na obnovo prometne infrastrukture, ki jo ureja država ➢ Prevelika odvisnost od tujih energetskih virov (plin, nafta) ➢ Pomanjkanje sodelovanja lokalnih akterjev ➢ Nezadostna vlaganja v dvig lokalne identitete, prepoznavanje razvojnih priložnosti (turizem, kmetijstvo) ➢ Hitrejši razvoj sosednjih območij, konkurenca, premajhno povezovanje

5.2 Razvojni potenciali občine Grosuplje

Razvojne potenciale prikazuje Slika 2. Prikazani so na osnovi predhodnega pregleda podjetništva, kmetijstva in rabe tal, gostote poselitve, gibanja prebivalstva in indeksa staranja, izobrazbe, števila društev, naravne in kulturne dediščine, javnega prometa in komunalne opremljenosti.

Slika 2 Tipi regionalnega razvoja v občini Grosuplje

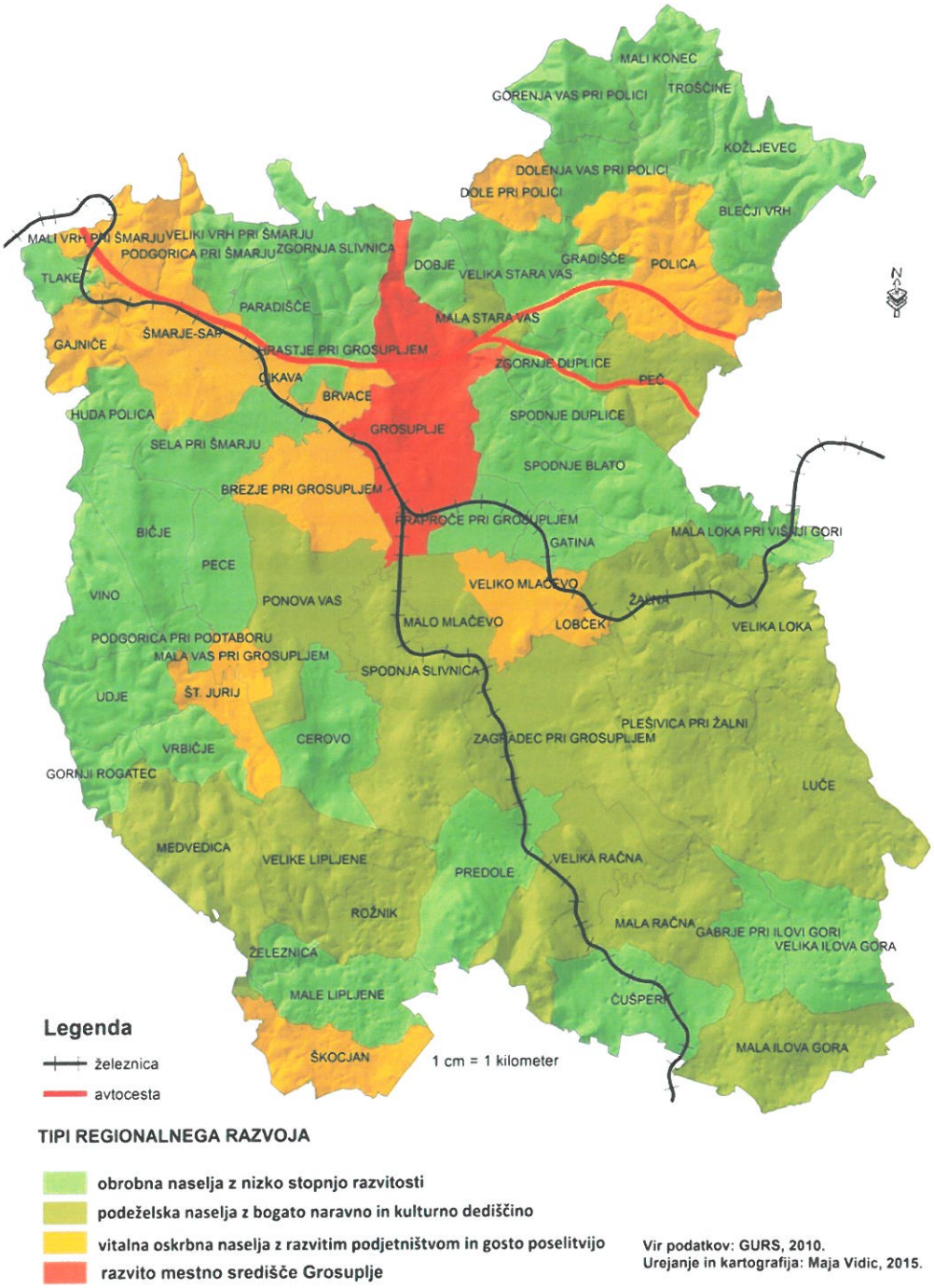

Vir: Razvojni potenciali občine Grosuplje, magistrsko delo Maje Vidic, 2015

Tip 1: Obrobna naselja z nizko stopnjo razvitosti

V ta tip spadajo naselja: Bičje, Blečji Vrh, Cerovo, Čušperk, Dobje, Dolenja vas pri Polici, Gabrje pri Ilovi Gori, Gorenja vas pri Polici, Gornji Rogatec, Gradišče, Hrastje pri Grosupljem, Huda Polica, Kožljevec, Mala Loka pri Višnji Gori, Male Lipljene, Mali Konec, Paradišče, Pece, Podgorica pri Podtaboru, Podgorica pri Šmarju, Praproče pri Grosupljem, Predole, Sela pri Šmarju, Spodnje Blato, Spodnje Duplice, Tlake, Troščine, Udje, Velika Ilova Gora, Velika Stara vas, Vino, Vrbičje, Zgornja Slivnica, Zgornje Duplice in Železnica.

Naselja se nahajajo na zahodnem, severnem in južnem delu občine, kjer je podjetništvo slabo razvito in je gostota prebivalstva najnižja. Območje zaznamuje razgiban relief, zato je manj razvito tudi kmetijstvo, veliko je gozdnih površin. Naselja nimajo urejene komunalne infrastrukture, prav tako je manj povezav javnega potniškega prometa. Prav zaradi odmaknjenosti je na obrobnih območjih občine ohranjena naravna dediščina, tukaj se nahajajo zavarovana območja z bogato biotsko raznovrstnostjo.

Naravna in kulturna dediščina, ki predstavlja turistični razvojni potencial:

- Županova jama,
- Tabor Cerovo,
- Rezervat Bičje,
- Magdalenska gora,
- najvišji vrh Kucelj (748 m),
- Stari grad nad Čušperkom.

Tradicionalne prireditve in dogodki, ki se dogajajo na tem območju in dopolnjujejo turistično ponudbo:

- Pohod do Županove jame po poti E6 (april) TOD Grosuplje,
- Dan doživetij pri Županovi jami (maj) TOD Grosuplje,
- Koncert z odmevom v Županovi jami (junij, avgust) TOD Grosuplje,
- Etno večer na Taboru Cerovo (julij) TD Št. Jurij,
- Noč netopirjev v Županovi jami (september) TOD Grosuplje.

Zaradi velikih gozdnih površin je razvojni potencial v gozdarstvu.

Tip 2: Podeželska naselja z bogato naravno in kulturno dediščino

V ta tip spadajo naselja: Luče, Mala Ilova Gora, Mala Račna, Mala Stara vas, Malo Mlačevo, Medvedica, Peč, Plešivica pri Žalni, Ponova vas, Rožnik, Spodnja Slivnica, Velika Loka, Velika Račna, Velike Lipljene, Zagradec pri Grosupljem in Žalna.

Naselja se nahajajo deloma v osrednjem, južnem in zahodnem delu občine z razmeroma dobro razvitim podjetništvom. Na teh območjih je tudi bolj razvito kmetijstvo. Kljub zmerni poselitvi je tukaj največ objektov kulturne dediščine in bogata naravna dediščina. Naselja imajo dobro povezavo preko javnega potniškega prometa. Delno je zgrajena tudi komunalna infrastruktura.

Naravna in kulturna dediščina, ki predstavlja turistični razvojni potencial:

- Krajinski park Radensko polje,
- grad Boštanj,
- osamelec Kopanj (župnišče Kopanj s spominsko ploščo Francetu Prešernu),
- cerkev sv. Petra in Pavla na Spodnji Slivnici.

Predvsem naravna dediščina daje možnosti rekreacijskega in doživljajskega turizma, primerna je za izvajanje izobraževanj, proučevanj ipd.

Tradicionalne prireditve in dogodki, ki se dogajajo na tem območju in dopolnjujejo turistično ponudbo:

- Pohod po Prešernovi poti (8. februar) UTŽO Grosuplje,
- Velikonočni sejem na Boštanju (cvetna sobota) TD Boštanj Mlačevo,
- Pohod po Krajinskem parku Radensko polje (maj, oktober) TD Boštanj Mlačevo.

Tip 3: Vitalna oskrbna naselja z razvitim podjetništvom in gosto poselitvijo

V ta tip spadajo naselja: Brezje pri Grosupljem, Brvace, Cikava, Dole pri Polici, Gajniče, Lobček, Mala vas pri Grosupljem, Mali Vrh pri Šmarju, Polica, Škocjan, Šmarje - Sap, Št. Jurij, Veliki Vrh pri Šmarju in Veliko Mlačevo.

Naselja imajo dobro razvito podjetništvo, so gosto poseljena, prisotna je tudi kmetijska dejavnost. Imajo dokaj bogato kulturno dediščino. Povezave javnega potniškega prometa so dobre, skozi pet naselij poteka avtobusna linija 3G. Delno je zgrajena komunalna infrastruktura.

Naravna in kulturna dediščina, ki predstavlja turistični razvojni potencial:

- cerkev Marijinega rojstva s Turnčkom v Šmarju - Sapu,
- naselje Škocjan,
- cerkev sv. Martina v Velikem Mlačevem.

Tradicionalne prireditve in dogodki, ki se dogajajo na tem območju in dopolnjujejo turistično ponudbo:

- Pohod po poti vodnih virov (maj) TD Šmarje - Sap,
- Pohod po poti kulturne dediščine (oktober) TD Šmarje - Sap.

Zaradi razvite kmetijske dejavnosti so potenciali tudi v kmetijstvu v povezavi s turizmom, ponudbo lokalnih proizvodov. Priložnosti so tudi za diverzifikacijo kmetijskih dejavnosti, nudenje prenočišč, majhni kampi, izposoja koles, pohodništvo ipd.

Podjetništvo je dokaj dobro razvito, vendar ima zaradi dobrih prometnih povezav občine še vedno dodatne razvojne možnosti. Predvsem bi potrebovali več novih delovnih mest za mlade.

Tip 4: Mestno središče Grosuplje

Sem spada naselje Grosuplje. Grosuplje je občinsko središče, ki ima gosto poselitev, dobro razvito podjetništvo in dobre prometne povezave. Naselje ima ustanove, ki delno pokrivajo upravne, izobraževalne, zdravstvene in socialne funkcije, je sedež vseh velikih občinskih društev in organizacij. Ima urejeno komunalno infrastrukturo, čistilno napravo, odvoz odpadkov. V naselju je majhno število kmetij. Na območju naselja se nahaja predvsem bogata kulturna dediščina.

Naravna in kulturna dediščina, ki predstavlja turistični razvojni potencial:

- cerkev sv. Mihaela v Grosupljem,
- gradič Praproče pri Grosupljem s spominsko sobo Louisu Adamiču.

Tradicionalne prireditve in dogodki, ki se dogajajo na tem območju in dopolnjujejo turistično ponudbo:

- Kolesarski maraton treh občin (junij) Kolesarsko društvo Grosuplje,
- Grosuplje v jeseni (september) Občina Grosuplje, Študentski klub GROŠ in OOPZ Grosuplje,
- Polharska noč (obujanje starih običajev).

Potenciali naselja kot občinskega središča so predvsem v povezovanju ponudnikov, promociji občine, povezovanju podeželja z urbanimi deli občine, lokalna oskrba tako prebivalstva kot javnih ustanov z lokalno pridelanim sadjem, zelenjavo, mlekom, mlečnimi izdelki ipd. Projektno povezovanje z ostalimi občinami, regijami in širše.

Ureditev mestnega središča Grosupljega predstavlja predvsem ureditev prostorov za druženje in zadrževanje občanov, ureditev otroških igrišč, sprehajalnih in kolesarskih poti ipd. Nad naseljem se vzpenja Koščakov hrib, ki predstavlja potencial rekreacijskega parka za Grosuplje in širšo okolico. Prihodnji izziv je tudi izgradnja obvoznice in s tem preusmeritev predvsem tovornega prometa iz centra Grosupljega.

Slika 3 Prostorska struktura občine Grosuplje

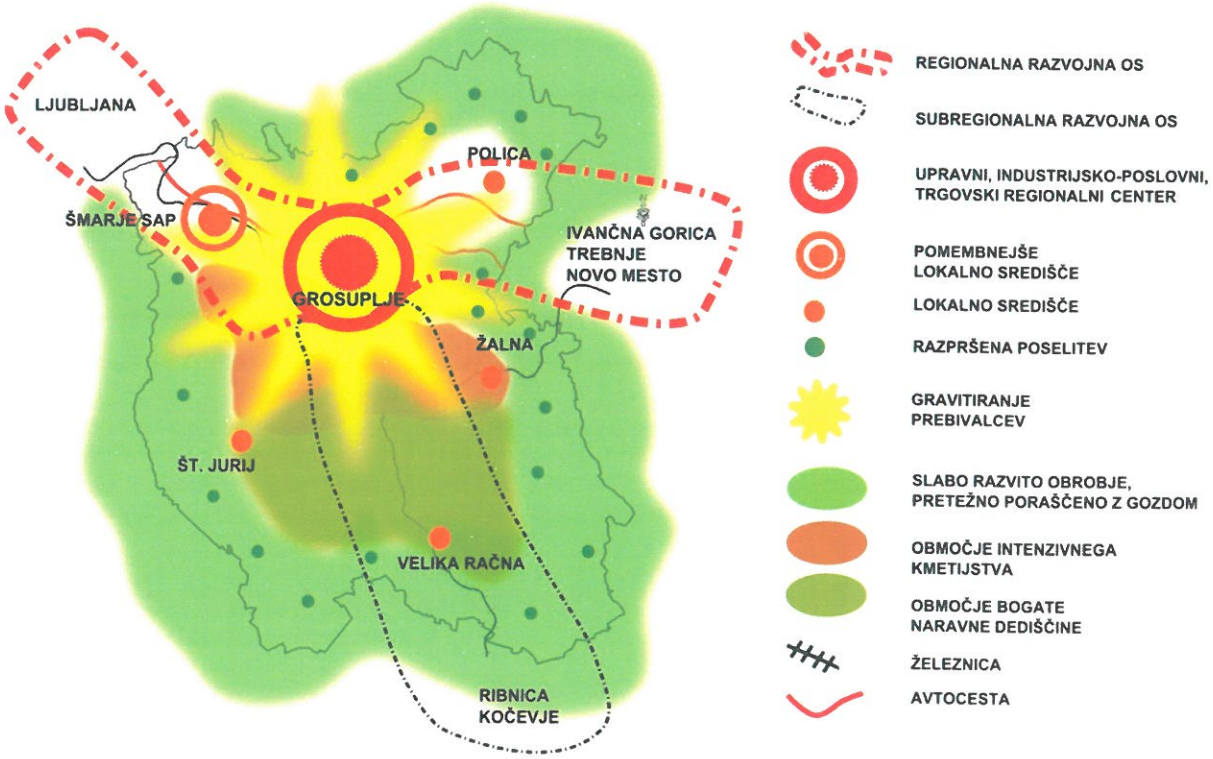

Vir: Razvojni potenciali občine Grosuplje, magistrsko delo Maje Vidic, 2015

Občina Grosuplje je prostorsko sestavljena iz treh delov, od katerih ima vsak svoje značilnosti. V grobem se občina deli na osrednji razviti del, z upravnim, industrijsko-poslovnim, trgovskim regionalnim središčem, osrednjim območjem intenzivnega kmetijstva (Grosupeljsko polje) in območjem bogate naravne dediščine, ter slabo razvito obrobje, ki je pretežno poraščeno z gozdom. Poleg regionalnega središča se v občini nahaja tudi pomembno lokalno središče Šmarje - Sap, ki ima večji vpliv na lokalno okolje, in sicer s pestro ponudbo središčnih funkcij in gosto poselitvijo. V severnem delu občine se tako nahaja regionalna razvojna os, ki poteka ob avtocesti in železnici. Subregionalna razvojna os je umeščena ob južni tir železnice, ki povezuje Grosuplje (Ljubljano) z Ribnico in Kočevjem. Poleg tega so v občini še druga lokalna središča (Polica, Žalna, Št. Jurij in Velika Račna), ki oskrbujejo naselja v svojem zaledju, imajo delno razvito podjetništvo, gosto poselitev in razvitejšo društveno dejavnost. Na obrobnem delu občine prevladuje razpršena poselitev z nižjo gostoto poselitve ter slabšo razvitostjo.

6 PRIMERJAVA S PRIMERLJIVIMI OBČINAMI V SLOVENIJI IN TUJINI (POTENCIALNA PARTNERSTVA)

6.1 Primerjava občin v Sloveniji

6.1.1 Sosednje občine

Občina Grosuplje spada v Ljubljansko urbano regijo in se povezuje z ostalimi vključenimi občinami. Te so: Mestna občina Ljubljana, Občina Borovnica, Občina Brezovica, Občina Dobrepolje, Občina Dobrova - Polhov Gradec, Občina Dol pri Ljubljani, Občina Domžale, Občina Horjul, Občina Ivančna Gorica, Občina Ig, Občina Kamnik, Občina Komenda, Občina Litija, Občina Log - Dragomer, Občina Logatec, Občina Lukovica, Občina Medvode, Občina Mengeš, Občina Šmartno pri Litiji, Občina Trzin, Občina Velike Lašče, Občina Vodice in Občina Vrhnika. Vključena je v program Leader in sodeluje v projektu »Sožitje med mestom in podeželjem«. Občine imajo podobne probleme in izzive, ki jih lahko povežejo v skupne projekte predvsem na področju gospodarstva, še zlasti turizma; na področju varovanja okolja; na področju obnovljivih virov energije; na področju izobraževanja in socialnega varstva. Z njimi je smiselno sodelovanje na nacionalnih in mednarodnih projektih. V pregledu so navedene predvsem občine, ki so v preteklosti sodelovale v različnih projektih in imajo z njimi izkušnje.

Občina	Značilnosti občine	Primerljivi izvedeni projekti
Občina Dobrova - Polhov Gradec	Površina: 118 km^2 Št. prebivalcev: 7.485	Blagajeva dežela – Blagajeva tematska pot, dobrote Blagajeve dežele Projekt Zdravje na vsakem koraku Projekt OPEN PLACES – povezovanje med lokalno politiko in znanstvenimi inštitucijami, priprava in izvedba skupnih projektov
Občina Ig	Površina: 98,8 km^2 Št. prebivalcev: 7.135	Akcija Pomagajmo žabicam čez cesto tudi na Ljubljanskem barju Podjetniško-turistično srečanje TD Kurešček Lokalna pridelava hrane Prva izmenjava semen in sadik v Občini Ig Projekt »Parkiraj in se pelji«
Občina Kamnik	Površina: 265,6 km^2 Št. prebivalcev: 29.385	Velika planina, dolina Kamniške Bistrice, terme Snovik, zdravilni gaj Tunjice, Arboretum Volčji Potok, staro mestno jedro Kamnika, igrišče za golf Tržnica Okusi Kamnika Podeželje in Eko
Občina Komenda	Površina: 24 km^2 Št. prebivalcev: 5.985	Poslovna cona Komenda
Občina Litija	Površina: 221,4 km^2 Št. prebivalcev: 15.064	Medgeneracijsko središče Šmelc
Občina Logatec	Površina: 173 km^2 Št. prebivalcev: 13.763	Projekt »Prinesi kar imaš« – pomoč pri trženju domačih izdelkov, študentski krožek Zeleni kras – znamka območja Notranjsko-kraške regije
Občina Lukovica	Površina: 74,9 km^2 Št. prebivalcev: 5.766	Trkamo na vrata dediščine Regijska štipendijska shema Ljubljanske urbane regije

Občina	Značilnosti občine	Primerljivi izvedeni projekti
		LAS Srce Slovenije
Občina Medvode	Površina: 78,5 km^2 Št. prebivalcev: 15.937	RCKE – Regionalni center kreativne ekonomije – praktični povezovalec gospodarstva s kreativnimi industrijami Mreža P + R zbirnih središč v LUR Projekt RURBANCE, program Alpine Space CCAlps – Kreativna podjetja na področju Alp; program Alpine Space CATCH_MR – Skupni pristopi k prometnim izzivom v metropolitanskih regijah KREATIVNA MESTA – Razvoj in promocija potencialov kreativne industrije v srednjeevropskih mestih, program CEE
Občina Šmartno pri Litiji	Površina: 94,9 km^2 Št. prebivalcev: 5.498	Stiki s pobratenim italijanskim mestom Telgate Projekt »Starejši za višjo kakovost življenja doma« Delavnica o oblikovanju novih turističnih produktov v občini Razvoj podeželja v Srcu Slovenije v obdobju 2014–2020 Projekt »100 % samozadostne skupnosti iz obnovljivih virov energije« v okviru programa Intelligent Energy Europe Nadgradnje javorske energijske poti, LAS Litija in ŠD Javor, naredili in zasadili štirideset zeliščnih vrtičkov
Občina Vrhnika	Površina: 115,2 km^2 Št. prebivalcev: 16.522	Projekt Doživljajsko razstavišče Ljubljanica, norveški finančni mehanizem

Občina Grosuplje je s sosednjimi občinami povezana tudi na področju nekaterih javnih gospodarskih in socialnih služb, kot so:

- Javni sklad RS za kulturno dejavnost deluje na območju občin Dobrepolje, Grosuplje in Ivančna Gorica
- Območna obrtna zbornica Grosuplje deluje na območju občin Dobrepolje, Grosuplje in Ivančna Gorica
- Medobčinski inšpektorat in redarstvo pokriva občine Grosuplje, Ig in Škofljica
- Javno komunalno podjetje Grosuplje opravlja storitve tudi na območju občin Dobrepolje in Ivančna Gorica
- Zdravstven dom Grosuplje sta ustanovili Občina Grosuplje in Občina Dobrepolje

6.2 Občine na 3A razvojni osi

Občina Grosuplje ima vzpostavljeno partnerstvo z občinami, ki ležijo na 3A razvojni osi. To je prometna povezava, ki poteka od ljubljanske južne vpadnice na Rudniku do Škofljice, se nadaljuje mimo Velikih Lašč, Ribnice in Kočevja do mejnega prehoda Petrina s Hrvaško. Cestna povezava od Ljubljane do Ribnice in Kočevja je zelo obremenjena in podvržena velikim dnevnim migracijam (dnevno jo prevozi

19.000–20.000 vozil). Cesta je v slabem stanju in prometno zelo nevarna. Najbolj obremenjen odsek pa je 6 km dolga relacija Škofljica–Ljubljana, kjer potovalni čas traja tudi do 40 minut. Ključne ukrepe 3A razvojne osi predstavljajo obvoznice štirih naselij – Škofljica, Velike Lašče, Ribnica in Kočevje. Poleg tega so na obstoječi trasi predvideni ukrepi za izboljšanje stanja vozišča, odprava ozkih grl zaradi geometrijskih slabosti, sanacija nekaterih objektov in zidov ter izboljšanje prometne varnosti. Partnerstvo vodi župan občine Grosuplje.

Del načrtovane gradnje avtocestne obvoznice Škofljica, ki naj bi Škofljico razbremenila vsakodnevnih prometnih zastojev, poteka preko območja Natura 2000. Zato se izgradnja le-te zapleta in oddaljuje.

Alternativna rešitev za omilitev cestnih zastojev je vzpostavitev železniške povezave ter čimprejšnje podaljšanje železniške proge med Kočevjem in Ljubljano. Del proge je že obnovljen, manjka še 18 km od Ribnice proti Kočevju.

Občine na 3A razvojni osi so: Mestna občina Ljubljana, Občina Ig, Občina Škofljica, Občina Grosuplje, Občina Dobrepolje, Občina Velike Lašče, Občina Sodražica, Občina Ribnica, Občina Kočevje, Občina Loški Potok, Občina Kostel, Občina Osilnica in Občina Bloke.

OBČINA	ZNAČILNOSTI OBČINE
Občina Ig	Površina: 98,8 km^2, št. prebivalcev: 7.135
Občina Škofljica	Površina: 43,3 km^2, št. prebivalcev: 10.151
Občina Dobrepolje	Površina: 103,1 km^2, št. prebivalcev: 3.936
Občina Velike Lašče	Površina: 103,0 km^2, št. prebivalcev: 4.188
Občina Sodražica	Površina: 49,5 km^2, št. prebivalcev: 2.190
Občina Ribnica	Površina: 154 km^2, št. prebivalcev: 9.321
Občina Kočevje	Površina: 555,4 km^2, št. prebivalcev: 16.075
Občina Loški Potok	Površina: 134,5 km^2, št. prebivalcev: 1.878
Občina Kostel	Površina: 56 km^2, št. prebivalcev: 646
Občina Osilnica	Površina: 36,2 km^2, št. prebivalcev: 374
Občina Bloke	Površina: 75,1 km^2, št. prebivalcev: 1.545

6.3 Primerjava občin v tujini

6.3.1 Primerljive občine na Hrvaškem

Občina Grosuplje se je pridružila Evropskemu združenju za teritorialno sodelovanje in na ta način vzpostavila bodoče sodelovanje z Republiko Hrvaško. To sodelovanje se nanaša predvsem na nadaljevanje obnove 3A razvojne osi. Omenjena cestna povezava se v Sloveniji zaključi na mejnem prehodu Petrinja in nadaljuje na hrvaški strani.

Na območju Republike Hrvaške lahko občina Grosuplje sodeluje z vsemi obmejnimi županijami, občinami in mesti ter tudi širše. V preteklem planskem obdobju so se izvajali projekti na področju: varovanja kulturne in naravne dediščine na inovativen način v povezavi s kreativnimi industrijami, varovanja okolja, turizma, energetske učinkovitosti, transporta, lokalno pridelavo in trženja. V čezmejnih projektih so bile udeležene naslednje:

Županije: Zagrebška, Varaždinska, Istrska, Krapinsko-Zagorska, Medžimurska.

Mesta: Poreć, Buje, Sv. Ivan Zelina, Vodnjan, Krk, Mursko Središče, Zaprešič, Pula, Buzet, Jastrebarsko, Ludbreg, Velika Gorica, Mali Lošinj, Delnice, Čabar, Prelog.

Občine: Vižinada, Oprtalj, Orehovica, Žakanje, Kamanje, Netretić, Svetivincenat, Umag, Lanišče, Fužine, Zagorska Sela, Sv. Martin na Muri, Podturen, Kostrena, Čavle, Viškovo, Klinća Sela, Pisarovina, Motovun, Križevci, Razkrižje, Cestica, Bednja, Klenovik, Sv. Lovreć, Marija Bistrica.

7 STRATEŠKE RAZVOJNE USMERITVE IN PRIORITETE

Dolgoročna strateška vizija občine Grosuplje je:

3G Gospodarno, Gostoljubno, Globalno

3G Grosuplje Goes Green

Razvojne prioritete občine so predstavljene v nadaljevanju.

Prioriteta I: GOSPODARNOST

Občina bo svojo gospodarnost razvijala v okviru programov: 1. gospodarnosti do naravnih virov (prostora, vode, energije), 2. gospodarnosti do upravljanja proračuna, 3. gospodarnosti do razvijanja družbenih in gospodarskih dejavnosti ter 4. gospodarnosti do trajnostnega razvoja.

Gospodarnost do naravnih virov bodo oblikovali projekti, ki bodo sledili sodobnim smernicam upravljanja okolja, spodbujali bomo njegovo trajnostno rabo in ohranjanje narave. Ureditev vodovodnega in kanalizacijskega omrežja je potekalo že v preteklem planskem obdobju in se mora smiselno nadaljevati tudi do leta 2020, ob upoštevanju zakonskih regulativ.

Gospodarnost do upravljanja proračuna, s katerim je potrebno upravljati skrbno. Načrtovati varčevalno naravnan in hkrati razvojen dokument, ki lahko ob projekciji manjših prihodkov s strani Republike Slovenije s pomočjo evropskih sredstev in kakovostnim upravljanjem zagotavlja stabilen razvoj občine Grosuplje.

Gospodarnost do razvoja družbenih in gospodarskih dejavnosti bodo oblikovali projekti za izboljšanje učinkovitosti obstoječih družbenih storitev, izboljšanje kapacitet za izobraževanje in socialno varstvo. Vključevanje ranljivih skupin v socialno okolje in na trg dela. S staranjem prebivalstva je izziv vzpostavitev pogojev za aktivno staranje in ohranjanje zdravja. Občina bo spodbujala inovativnost in podjetništvo, predvsem med mladimi.

Gospodarnost do trajnostnega razvoja in zavedanja, da imamo le eno naravo, da bi se izognili nevarnosti, ki jih povzroča osredotočanje na količinski materialni razvoj z izčrpavanjem naravnih virov in onesnaževanjem okolja. S trajnostnim razvojem naj bi se ohranjala tudi biotska raznovrstnost.

Prioriteta II: GOSTOLJUBNOST

Gostoljubnost pomeni odprtost občine do sprememb in novih izzivov. Občina bo gostoljubnost razvijala s programi: 1. gostoljubnosti do potreb občank in občanov (kultura, šport, prosti čas), 2. gostoljubnosti do obiskovalcev (razvoj turizma) in 3. gostoljubnosti do naravne in kulturne dediščine (ohranjanje, obnova in zaščita).

Gostoljubnost do potreb občank in občanov (kultura, šport, prosti čas) bodo predstavljali projekti izgradnje, obnove in vzdrževanja prostorov za kulturo in šport. Poudarek bo na spodbujanju obstoječih in razvoju novih programov preživljanja prostega časa.

Gostoljubnost do obiskovalcev (razvoj turizma) bo vključevala projekte povezovanja kulturne in naravne dediščine s turizmom, športom in gospodarstvom, ki lahko ustvarjajo inovativne, tržno zanimive produkte. Obenem ustvarjajo nova delovna mesta v lokalnem okolju.

Gostoljubnost do naravne in kulturne dediščine (ohranjanje, obnova in zaščita) bo pomenilo spodbujanje projektov, ki bodo na eni strani vzpostavljali pogoje za ustrezno zaščito naravne in kulturne dediščine ter na drugi strani njeno izkoriščanje za namene gospodarske rasti.

Prioritete III: GLOBALNOST

Globalnost predstavlja usmerjenost občine k širšemu povezovanju. Občina jo izkazuje z naslednjimi programi: 1. globalnost do medsebojnega povezovanja med občinami in regijami doma in v tujini, 2. globalnost do povezovanja v razvojne regije in evropska razvojna združenja, 3. globalnost do sodelovanja v EU programih črpanja evropskih nepovratnih sredstev in 4. globalnost do povezovanja na mednarodni ravni.

Globalnost do medsebojnega povezovanja med občinami in regijami doma in v tujini odražajo projekti sodelovanja z občinami na 3A razvojni osi. Občina Grosuplje ima vzpostavljeno partnerstvo z občinami, ki ležijo na 3A razvojni osi.

Globalnost do povezovanja v razvojne regije in evropska razvojna združenja se bo odražala v projektih, ki bodo nastali v okviru Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje, h kateremu je pristopila tudi Občina Grosuplje. Vzpostavljeno bo sodelovanje z Republiko Hrvaško in drugimi sosednjimi državami.

Globalnost do sodelovanja v EU programih črpanja evropskih nepovratnih sredstev, s katerimi želi občina Grosuplje doprinesti k izboljšanju okolja na vseh družbenih področjih delovanja.

Globalnost do povezovanja na mednarodni ravni. Občina Grosuplje se bo povezovala z občinami, društvi ali posamezniki, s katerimi lahko doseže dodano vrednost za občino, okolje in posameznika.

8 STRATEŠKI RAZVOJNI PROJEKTI

V poglavju je pripravljen nabor strateških razvojnih projektov Občine Grosuplje. Razdelili smo jih po prioritetah.

PRIORITETA I: Gospodarno

Program 1: Gospodarnost do naravnih virov (prostor, voda, energija)

- Ukrep A: Ureditev vodovodnega, kanalizacijskega in plinovodnega omrežja
  - **Projekt:** Napeljati vodovodno omrežje tudi v tista naselja, ki ga še nimajo (KS Škocjan, Romska naselja – izgradnja hišnih priključkov)
  - **Projekt:** Nadaljevanje prenosa vaških (lokalnih) vodovodov v javno infrastrukturo ter vzpostavitev javne oskrbe s pitno vodo
  - **Projekt:** Gradnja kanalizacijskega omrežja v naselju Veliko Mlačevo
  - **Projekt:** Gradnja kanalizacijskega omrežja v naselju Polica
  - **Projekt:** Gradnja kanalizacijskega omrežja v naseljih Račna in Čušperk
  - **Projekt:** Gradnja kanalizacijskega omrežja v naseljih Zagradec–Lobček–Plešivica
  - **Projekt:** Gradnja kanalizacijskega omrežja in ČN v KS Žalna
  - **Projekt:** Gradnja kanalizacijskega omrežja v naselju Hrastje pri Grosupljem
  - **Projekt:** Gradnja kanalizacijskega omrežja v naselju Zgornja Slivnica
  - **Projekt:** Gradnja kanalizacijskega omrežja v naseljih Št. Jurij–Mala vas–Bičje–Pece–Podgorica pri Podtaboru
  - **Projekt:** Gradnja kanalizacijskega omrežja v naselju Ponova vas – II. etapa
  - **Projekt:** Izgradnja zadrževalnika Veliki potok
  - **Projekt:** Vzpostavitev plinovodnega omrežja v mestu Grosuplje s povezavo na plinovod na Škofljici

- Ukrep B: Izboljšati organiziranost in zasedenost javnega prometa
  - **Projekt:** Nadaljevanje projekta »Mreža P + R«
  - **Projekt:** Prevozi na klic

- Ukrep C: Aktivnosti za večjo prometno varnost
  - **Projekt:** Izgradnja nadvoza Brezje in lokalne ceste do ZN sever – I. faza
  - **Projekt:** Gradnja Kettejeve ceste

- Ukrep D: Prenova in ureditev urbanih/vaških območij
  - **Projekt:** Ureditev jedra naselja Šmarje in parka
  - **Projekt:** Ureditev tržnice Grosuplje

Program 3: Gospodarnost do razvoja družbenih in gospodarskih dejavnosti

- Ukrep A: Krepitev znanstveno raziskovalnih podjetniških središč za povezovanje z gospodarstvom
  - **Projekt:** RPC – Razvojno prototipni center (Območna obrtno-podjetniška zbornica Grosuplje)

PRIORITETA II: Gostoljubno

Program 1: Gostoljubno do potreb občank in občanov (kultura, šport, prosti čas)

- Ukrep A: Vzpostavitev zelenih površin
  - **Projekt**: Ureditev rekreacijskega parka Koščakov hrib (pohodne poti, pustolovski park, trim steza, otroška igrišča, forma viva, pasje igrišče ...)

- Ukrep B: Dvig kvalitete bivanja
  - **Projekt:** Razvoj starosti prijaznih lokalnih skupnosti
  - **Projekt:** Razvoj mladim prijaznih lokalnih skupnosti

- Ukrep C: Vzpostavitev zelenih površin
  - **Projekt:** Ureditev rekreacijskih površin v športnem parku Grosuplje; izgradnja tekaških, pohodnih, sprehajalnih poti, zasaditev dreves, postavitev urbane opreme, izgradnja športnih igrišč, izgradnja otroških igrišč ...)

Program 2: Gostoljubno do obiskovalcev (razvoj turizma)

- Ukrep A: Izgradnja turistične infrastrukture in uvajanje inovativnih turističnih storitev
  - **Projekt:** Vzpostavitev južne info točke KP Radensko polje (prostor uprave in manjši sprejemni center)
  - **Projekt:** Vzpostavitev severne info točke KP Radensko polje (centralni sprejemni center – Grajski vrt Boštanj)
  - **Projekt:** Vzpostavitev mreže tematskih in učnih poti na območju KP Radensko polje (brvi, splavi, opazovalnice, razgledišča, parkirišča, info točke, sanitarije ...)
  - **Projekt:** Vzpostavitev vstopno-izstopnih točk za čolnarjenje na Dobravki in Šici (priprava projektne naloge)
  - **Projekt:** Ureditev ob izviru reke Zelenke (razgledišče, info točka, parkirišče)

Program 3: Gostoljubno do naravne in kulturne dediščine (ohranjanje, obnova in zaščita)

- Ukrep A: Zaščita naravne dediščine
  - **Projekt:** Ureditev Grosupeljščice
  - **Projekt:** Zaščita območja naravnih vrednot Gajniče – Tlake (zavarovano z odlokom)
  - **Projekt:** Postavitev prehodov za dvoživke na cesti Malo Mlačevo–Velika Račna

- Ukrep B: Zaščita kulturne dediščine
  - **Projekt:** Nadaljevanje ustreznih postopkov za razglasitev spodaj navedene kulturne dediščine za kulturni spomenik na državni ravni (spomeniki državnega pomena):
    - Tabor na Cerovem in podružnična cerkev sv. Nikolaja s tabornim obzidjem (noveliranje že predlaganega odloka),
    - arheološki kompleks Magdalenska gora in podružnična cerkev sv. Magdalene,
    - župnijska cerkev Marijinega rojstva in obrambni stolp nekdanjega protiturškega tabora v Šmarju - Sapu.

9 PREGLED MOŽNOSTI SOFINANCIRANJA PROJEKTOV Z EU SREDSTVI DO LETA 2020

V poglavju so predstavljeni programi sodelovanja, preko katerih je mogoče pridobiti sofinanciranje s strani EU za izvedbo projektov.

9.1 Čezmejni programi

ČEZMEJNI PROGRAMI SLOVENJA – ITALIJA	
Proračun:	78 milijonov EUR
Kratek opis:	Spodbujanje skupnega pristopa evropskih regij z namenom zmanjševanja regionalnih, gospodarskih in socialnih razlik, reševanje skupnih problemov ob hkratnem premagovanju najpogostejših ovir za teritorialno sodelovanje, ki izhajajo iz razlik v geografskem položaju, pravnih sistemih, upravni ureditvi, kulturnih značilnostih in jeziku. Program obsega slovenske NUTS 3 regije: Goriška, Obalno-kraška, Gorenjska, Notranjsko-kraška in Osrednjeslovenska.
Cilji:	Spodbujanje inovacijske zmogljivosti za konkurenčnejše okolje, sodelovanje za dolgoročno zmanjšanje emisij ogljika, varstvo okolja ter spodbujanje učinkovite uporabe virov, izboljšanje institucionalne zmogljivosti in učinkovitosti javne uprave, tehnična pomoč.
Aktivnosti:	Spodbujanje strategij za večjo energetsko učinkovitost in nizkoogljično načrtovanje mobilnosti, predvsem v urbanih območjih; ohranjanje, varovanje in razvoj naravne in kulturne dediščine za nadaljnji razvoj pametnega in trajnostnega turizma, spodbujanje razvoja zelenih tehnologij za izboljšanje ravnanja z odpadki in vodo ter za zmanjševanje onesnaženosti zraka.
Komu je namenjen:	Lokalni, regionalni in nacionalni organi ter organizacije, zasebne in javne institucije, podjetja, raziskovalne institucije, univerze ipd.
Izvajanje:	2014–2020
Povezave:	http://www.ita-slo.eu/program/programsko_obdobje_14_20/

ČEZMEJNI PROGRAM SLOVENIJA – AVSTRIJA	
Proračun:	48 milijonov EUR
Kratek opis:	Spodbujanje skupnega pristopa evropskih regij z namenom zmanjševanja regionalnih, gospodarskih in socialnih razlik, reševanje skupnih problemov ob hkratnem premagovanju najpogostejših ovir za teritorialno sodelovanje, ki izhajajo iz razlik v geografskem položaju, pravnih sistemih, upravni ureditvi, kulturnih značilnostih in jeziku. Program obsega slovenske NUTS 3 regije: Gorenjska, Koroška, Savinjska, Podravska, Pomurska, Osrednjeslovenska, Goriška in Zasavska.
Cilji:	Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij, varstvo okolja ter spodbujanje učinkovite rabe virov, izboljšanje institucionalne zmogljivosti in učinkovitosti javne uprave, tehnična pomoč.
Aktivnosti:	Krepitev R&I na tehnoloških in gospodarskih področjih z visokim razvojnim potencialom prek čezmejnega sodelovanja med relevantnimi institucijami, povečanje zmožnosti podjetij za inovacije, trajnostni razvoj naravnih in kulturnih potencialov, trajnostno upravljanje in uporaba vodnih virov.
Komu je	Lokalni, regionalni in nacionalni organi ter organizacije, zasebne in javne institucije,

namenjen:	podjetja, raziskovalne institucije, univerze ipd.
Izvajanje:	2014–2020
Povezave:	http://www.si-at.eu/program_sl/category/etc/

ČEZMEJNI PROGRAMI SLOVENIJA – HRVAŠKA	
Proračun:	46 milijonov EUR
Kratek opis:	Spodbujanje skupnega pristopa evropskih regij z namenom zmanjševanja regionalnih, gospodarskih in socialnih razlik, reševanje skupnih problemov ob hkratnem premagovanju najpogostejših ovir za teritorialno sodelovanje, ki izhajajo iz razlik v geografskem položaju, pravnih sistemih, upravni ureditvi, kulturnih značilnostih in jeziku. Program obsega slovenske NUTS 3 regije: Pomurska, Podravska, Savinjska, Spodnjeposavska, Jugozahodna Slovenija, Notranjsko-kraška, Obalno-kraška, Osrednjeslovenska in Zasavska.
Cilji:	Ohranjanje in varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov, izboljšanje institucionalne zmogljivosti in učinkovitosti javne uprave, tehnična pomoč.
Aktivnosti:	Ohranjanje, varstvo, promocija in razvijanje naravne in kulturne dediščine, varovanje in obnavljanje biotske raznovrstnosti in tal ter spodbujanje ekosistemskih storitev, vključno z omrežjem Natura 2000 in zelenimi infrastrukturami.
Komu je namenjen:	Lokalni, regionalni in nacionalni organi ter organizacije, zasebne in javne institucije, podjetja, raziskovalne institucije, univerze ipd.
Izvajanje:	2014–2020
Povezave:	http://www.si-hr.eu/start_sl/

9.2 Transnacionalni programi

TRANSNACIONALNI PROGRAMI – OBMOČJE ALP	
Proračun:	116 milijonov EUR
Kratek opis:	Inovativna družba; nizkoogljična družba; življenjski prostor; dobro upravljanje; tehnična pomoč.
Cilji:	Vzpodbujanje kakovosti projektov in njihovo financiranje; podpora diskusijam o dolgoročnem razvoju in koheziji območja; pospeševanje sodelovanja in priprave skupnih rešitev.
Aktivnosti:	Izboljšanje okvirnih pogojev za inovativnost; povečanje opcij za nizkoogljično mobilnost in promet; trajnostna raba naravne in kulturne dediščine; varovanje, razvoj in ekološka povezanost alpskih ekosistemov.
Komu je namenjen:	Pravne osebe javnega prava, pravne osebe pod javnim nadzorom, zasebne institucije, organizacije, združenja.
Izvajanje:	2014–2020
Povezave:	www.alpine-space.eu

TRANSNACIONALNI PROGRAMI MEDITERAN	
Proračun:	224 milijonov EUR
Kratek opis:	Krepitev inovacijskih zmogljivosti za pameten in trajnostni razvoj; razvijanje

	nizkoogljičnih strategij in energetske učinkovitosti na specifičnih območjih; varovanje in razvijanje mediteranskih naravnih in kulturnih virov; izboljšanje upravljanja na območju Mediterana; tehnična pomoč.
Cilji:	Promoviranje trajnostnega razvoja mediteranskih regij: inovativnih konceptov in praks, vzdržne rabe virov in socialne vključenosti na celosten in teritorialno podprt način.
Aktivnosti:	Boljše energetsko upravljanje javnih zgradb na transnacionalni ravni; povečanje deleža obnovljivih lokalnih virov energije v strategijah in planih; izboljšanje zmogljivosti za uporabo obstoječih nizkoogljičnih transportnih sistemov; razvijanje politik za boljše uveljavljanje naravnih virov in kulturne dediščine, vključno s tveganji in turizmom; vzdrževanje biološke raznolikosti n naravnih ekosistemov z boljšim upravljanjem in povezovanjem varovanih območij.
Komu je namenjen:	Pravne osebe javnega prava, pravne osebe pod javnim nadzorom, zasebne institucije, organizacije, združenja.
Izvajanje:	2014–2020
Povezave:	http://interreg-med.eu/

TRANSNACIONALNI PROGRAMI SREDNJA EVROPA	
Proračun:	246 milijonov EUR
Kratek opis:	Sodelovanje za boljšo inovativnost in konkurenčnost Srednje Evrope; sodelovanje na področju naravnih in kulturnih virov za trajnostno rast; sodelovanje na področju prometa za boljšo povezanost Srednje Evrope; tehnična pomoč.
Cilji:	Pametne rešitve za regionalne izzive s transnacionalnim sodelovanjem ter krepitev upravljavskih zmogljivosti regij in relevantnih akterjev.
Aktivnosti:	Izboljšanje znanja in veščin za napredovanje gospodarske in družbene inovativnosti regij; povečanje energetske učinkovitosti in rabe obnovljivih virov energije v javni infrastrukturi; strategije za preprečevanje podnebnih sprememb; zmanjšanje izpustov ogljikovega dioksida; trajnostna raba naravnih virov in dediščine; izboljšanje zmogljivosti za trajnostno rabo kulturne dediščine in virov; izboljšanje okoljskega upravljanja funkcionalnih urbanih območij za prijetno bivanje; izboljšanje planiranja in koordiniranja regionalnih potniških prometnih sistemov za boljše povezovanje z nacionalnimi in evropskimi omrežji.
Komu je namenjen:	Pravne osebe javnega prava, pravne osebe pod javnim nadzorom, zasebne institucije, organizacije, združenja.
Izvajanje:	2014–2020
Povezave:	http://www.interreg-central.eu/

TRANSNACIONALNI PROGRAMI JADRANSKO – JONSKI	
Proračun:	83 milijonov EUR
Kratek opis:	Znana je le prva orientacija k tematskim ciljem inovativnost in konkurenčnost, nizkoogljična družba (energija, trajnostna mobilnost), okoljskim vrednotam in virom ter prometu, horizontalno pa k institucionalnim zmogljivostim v povezavi z makroregionalno strategijo ter večji socialni vključenosti poleg prioritete, namenjene tehnični pomoči.
Cilji:	Še ni znano

Aktivnosti:	Še ni znano
Komu je namenjen:	Pravne osebe javnega prava, pravne osebe pod javnim nadzorom, zasebne institucije, organizacije, združenja.
Izvajanje:	2014–2020
Povezave:	http://www.adrioninterreg.eu/

TRANSNACIONALNI PROGRAMI PODONAVJE	
Proračun:	202 milijona EUR
Kratek opis:	Inovativno in družbeno odgovorno Podonavje; varovanje okolja in upravljanje virov; dobro povezano Podonavje; dobro upravljanje v Podonavju; tehnična pomoč.
Cilji:	Cilj programa je snovanje, preizkušanje in izvajanje raznolikih politik ter odzivov na skupne izzive in potrebe.
Aktivnosti:	Izboljšanje pogojev za uravnotežen dostop do znanja; povečanje veščin in znanj za inoviranje; kulturna in naravna dediščina kot razvojna dejavnika; biološka raznovrstnost in ekosistemi; upravljanje voda; povezovanje sekundarnih in terciarnih vozišč s TEN-T infrastrukturo; okolju prijazni in nizkoogljični prometni sistemi; koordiniranje pametnih sistemov distribucije energije; večnivojsko in transnacionalno upravljanje kot krepitev institucionalnih zmogljivosti javne uprave; podpora makroregionalni strategiji za Podonavje.
Komu je namenjen:	Pravne osebe javnega prava, pravne osebe pod javnim nadzorom, zasebne institucije, organizacije, združenja.
Izvajanje:	2014–2020
Povezave:	http://www.interreg-danube.eu/

9.3 Medregionalni programi

INTERREG EUROPE	
Proračun:	359.326.000 EUR
Kratek opis:	INTERREG EUROPE je program medregionalnega sodelovanja, ki spodbuja izmenjavo izkušenj na določenih tematskih področjih med partnerji po celotni Evropski uniji z namenom opredelitve in širjenja primerov dobrih praks.
Cilji:	Glavni cilj programa je pomagati evropskim regijam izboljšati oblikovanje politik na regionalni ravni ter njihovo izvajanje v okviru operativnih programov Cilja 1 in programov evropskega teritorialnega sodelovanja s pomočjo izmenjave, razširjanja in prenosa izkušenj, znanja in dobrih praks med evropskimi regijami.
Aktivnosti:	– Raziskave, tehnološki razvoj in inovacije. – Podpiranje MSP v vseh fazah življenjskega cikla in spodbujanje razvoja, rasti in inovacij. – Vzpodbujanje prehoda na nizkoogljično gospodarstvo. – Vzpodbujanje zelenega gospodarstva in eko-inovacij ter uvajanje sistemov upravljanja z okoljem.
Komu je namenjen:	Javnim pravnim osebam in pravnim osebam pod javnim nadzorom.
Izvajanje:	2014–2020

Povezave:	http://www.interreg4c.eu/programme/2014-2020/

9.4 Centralizirani programi

LIFE – PROGRAM ZA OKOLJE IN PODNEBNE UKREPE	
Proračun:	3.46 milijard EUR
Kratek opis:	Program LIFE je instrument EU za financiranje ukrepov s področja okolja in podnebja.
Cilji:	– Prispevati k prehodu na trajnejše nizkoogljično gospodarstvo, ki bo učinkovito uporabljalo vire, k varovanju in izboljševanju kakovosti okolja in k zaustavitvi ali zmanjševanju izgube biotske raznovrstnosti. – Izboljšati razvoj, izvajanje in uveljavljanje okoljske in podnebne politike in zakonodaje Unije. – Spodbuditi in zagovarjati vključevanje in postavljanje v ospredje okoljskih in podnebnih ciljev v drugih politikah Unije ter v javni in zasebni praksi. – Podpreti boljše okoljsko in podnebno upravljanje na vseh ravneh.
Aktivnosti:	Program LIFE bo imel dva podprograma, za okolje in podnebne spremembe. Podprogram za okolje bo podpiral: – inovativne rešitve za boljše izvajanje okoljske politike, – oblikovanje najboljših praks za ustavitev izgube biotske raznovrstnosti in obnovo ekosistemskih storitev, – podporo območij omrežja Natura 2000. Podprogram za podnebne ukrepe bo podpiral: – zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, – vse večjo prilagodljivost na podnebne spremembe, – krepitev ozaveščenosti, komuniciranja, sodelovanja in razširjanja informacij.
Upravičenci:	Javne ali zasebne organizacije s sedežem u EU.
Izvajanje:	Razpisi predvidoma septembra in oktobra.
Povezave:	http://ec.europa.eu/environment/life/funding/life.htm

EVROPA ZA DRŽAVLJANE	
Proračun:	185 468 000 EUR (za obdobje 2014–2020)
Kratek opis:	Program Evropa za državljane cilja na povečanje zmožnosti za državljansko udeležbo na ravni Unije in tako prispevanje h globalnemu cilju: spodbujanju državljanske udeležbe ter prispevanju k boljšemu poznavanju in razumevanju Unije.
Cilji:	a) Večja ozaveščenost o spominu, zgodovini Unije, njeni identiteti in namenu s spodbujanjem razprave, refleksije in mreženja. b) Spodbujanje demokratične in državljanske udeležbe državljanov na ravni Unije z razvojem njihovega razumevanja postopka oblikovanja politik Unije in spodbujanjem priložnosti za družbeno udejstvovanje in prostovoljstvo na ravni Unije.
Aktivnosti:	– Srečanja državljanov, partnerstva med njimi. – Vzpostavljanje in delovanje nadnacionalnih partnerstev in mrež. – Podpora organizacijam, ki so v splošnem evropskem interesu.

	– Grajenje skupnosti in razprave o državljanskih vprašanjih. – Dogodki na ravni Unije. – Razprave/študije.
Komu je namenjen:	Lokalnim in regionalnim organom in organizacijam, partnerskim odborom, organizacijam za raziskavo evropskih javnih politik, organizacijam civilne družbe ter kulturnim, mladinskim, izobraževalnim in raziskovalnim organizacijam.
Izvajanje:	Letni delovni programi.
Povezave:	http://eacea.ec.europa.eu/europe-for-citizens_en

PROGRAMI EU ZA SOCIALNE SPREMEMBE IN INOVACIJE	
Proračun:	815 mio EUR
Kratek opis:	Program EU za socialne spremembe in inovacije je program, ki podpira države članice pri oblikovanju in izvajanju socialnih reform in reform zaposlovanja na evropski, nacionalni in regionalni ravni, s tem da podpira usklajevanje politik ter analizo in prenos dobrih praks.
Cilji:	a) Povečati odgovornost za cilje Unije na področju zaposlovanja, socialnih zadev in delovnih pogojev. b) Podpirati razvoj ustreznih, dostopnih in učinkovitih sistemov socialne zaščite in trgov dela ter pospeševati reformo politike s spodbujanjem dobrega upravljanja, vzajemnega učenja in socialnih inovacij. c) Spodbujati geografsko mobilnost delavcev ter povečevati zaposlitvene možnosti z razvojem trgov dela Unije, ki so odprti in vsem dostopni. d) Spodbujati zaposlovanje in socialno vključenost s povečevanjem razpoložljivosti in dostopnosti mikrofinanciranja za ranljive skupine in mikropodjetja ter povečevanjem dostopa do financiranja za socialna podjetja. e) Spodbujati enakost žensk in moških ter boj proti diskriminaciji.
Aktivnosti:	Analitične dejavnosti: zbiranje podatkov, razvoj skupnih metodologij, raziskave, študije, analize in poročila itd. Dejavnosti vzajemnega učenja, ozaveščanja in širjenja: izmenjave in širjenje dobre prakse, inovativnih pristopov in izkušenj, medsebojni strokovni pregledi, dogodki, konference in seminarji, ki jih organizira država, razvoj in vzdrževanje informacijskih sistemov.
Komu je namenjen:	Lahko se prijavijo vsi javni in/ali zasebni organi, akterji in ustanove: – nacionalni, regionalni in lokalni organi; – zavodi za zaposlovanje; – nevladne organizacije; – visokošolske ustanove in raziskovalni inštituti.
Izvajanje:	2014–2020
Povezave:	http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=sl&catId=89&newsId=1093

10 Informiranje javnosti o Dolgoročnem občinskem strateškem načrtu

Občina Grosuplje posveča skrb obveščanju občanov o aktualnih dogodkih in aktivnostih, ki se dogajajo na območju občine. Informiranje občanov poteka po naslednjih kanalih:

- občinski časopis Grosupeljski odmevi,
- občinska spletna stran Občine Grosuplje,
- Radio Zeleni val,
- socialno omrežje Facebook,
- socialno omrežje Tweeter.

10.1 Občinski časopis Grosupeljski odmevi

Občina Grosuplje izdaja časopis Grosupeljski odmevi. Glasilo izide v nakladi 7.500 izvodov mesečno, gospodinjstva ga prejemajo brezplačno. Del informiranja javnosti o napredku in dopolnitvah Dolgoročnega občinskega strateškega načrta 2015–2020 bo potekal preko občinskega časopisa.

10.2 Občinska spletna stran Občine Grosuplje

Časopis Grosupeljski odmevi je občanom dostopen tudi na spletni strani občine http://issuu.com/grosuplje. Uradna spletna stran občine Grosuplje vsebuje vse podatke o delovanju občine. Na njej so objavljeni vsi organi in službe, ki delujejo v okviru občine, ažurno so navedene vse aktivnosti, zakonodaja, obrazci ipd.

Ob začetku priprave Dolgoročni občinski strateški načrt je bil dne 22. julija 2015 na občinski spletni strani objavljen županov poziv k sodelovanju širše javnosti pri pripravi dokumenta. Skupaj s pozivom so bili objavljeni tudi anketni vprašalniki za področje družbenih dejavnosti, gospodarstva ter okolja, prostora in infrastrukture v občini. Z njim so bili občani in vsa zainteresirana javnost povabljeni k sodelovanju pri pripravi dokumenta in k podaji njihovega mnenja.

Tudi v bodoče bodo na občinski spletni strani objavljene in podane vse informacije, povezane z izvajanjem in dopolnjevanjem Dolgoročnega občinskega strateškega načrta.

10.3 Radio Zeleni val

Radio Zeleni val je komercialna radijska postaja, ki že 20 let oddaja s treh radijskih frekvenc na območju osrednje Slovenije, Dolenjske, na širšem območju Gorenjske, delu Notranjske in Štajerske. V okviru izvajanje dolgoročnega strateškega načrta bo radijska postaja informirala občane preko novic, napovedi dogodkov, intervjujev ipd.

10.4 Socialno omrežje Facebook

Vse informacije o aktualnih dogajanjih v občini so objavljena tudi na Facebooku. Tako bo tudi v prihodnje.

10.5 Socialno omrežje Tweeter

Občina z občani in ostalimi javnostmi komunicira tudi preko socialnega omrežja Tweeter. Tudi preko tega omrežja bodo dostopne informacije glede Dolgoročnega občinskega strateškega načrta.

11 SPREMLJANJE IZVAJANJA IN FINANCIRANJE AKTIVNOSTI V OKVIRU DOLGOROČNEGA OBČINSKEGA STRATEŠKEGA NAČRTA

Občina Grosuplje bo potrdila Dolgoročni občinski strateški načrt 2015–2020 na eni od sej občinskega sveta.

Odgovorni vodja za izvajanje projektov v okviru Dolgoročnega občinskega strateškega načrta bo župan. Imenovana bo projektna skupina, ki bo zadolžena za spremljanje njegovega izvajanja. Priprava, prijava, izvedba in financiranje projektov bo potekalo v koordinaciji z občinskimi strokovnimi službami, javnimi zavodi in občinskimi javnimi gospodarskimi službami.

Občinska uprava je razdeljena na naslednje službe:

- Urad za splošne zadeve,
- Urad za finance, gospodarstvo in družbene dejavnosti,
- Urad za komunalo – gospodarsko infrastrukturo,
- Urad za prostor.

Vsaka od strokovnih služb občinske uprave bo skrbela za svoje področje Dolgoročnega občinskega strateškega načrta in skupno koordinacijo. Projektna skupina bo zadolžena za tekoče spremljane izvajanja Dolgoročnega občinskega strateškega načrta in bo odgovorna županu.

Dolgoročni občinski strateški načrt je pripravljen za obdobje od leta 2015 do 2020. V tem obdobju se bo situacija na nivoju Republike Slovenije in Evropske unije spreminjala. Temu se bo moral prilagajati tudi ta dokument. Enkrat letno se bodo pregledali izvedeni projekti in aktivnosti. V pregled in dopolnitev bodo vključeni vsi deležniki, ki so sodelovali pri pripravi dokumenta in vsi tisti, ki se mu bodo priključili kasneje. Na osnovi predlaganih sprememb in dopolnitve bo pripravljena novelacija Dolgoročnega občinskega strateškega načrta.

12 UPORABLJENI VIRI

1. Strategija razvoja Slovenije 2014–2020 (osnutek), Ministrstvo za gospodarstvo RS, avgust 2013.
2. Program razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 (osnutek), Ministrstvo za kmetijstvo in okolje RS, julij 2013.
3. Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020 (Delovno gradivo, Ministrstvo za gospodarstvo in tehnološki razvoj) september 2013.
4. Spletna stran Evropske komisije: http://ec.europa.eu/europe2020/targets/eu-targets/index_sl.htm.
5. Statistični urad republike Slovenije (www.stat.si).
6. Poročilo o delu CSD Grosuplje za leto 2014, Center za socialno delo Grosuplje, februar 2015, stran 26.
7. Poslovno poročilo za leto 2014, Glasbena šola Grosuplje, februar 2015.
8. Strategija razvoja kmetijstva v občini Grosuplje, september 2008.
9. Poročilo o delu Občinske uprave za leto 2014, Občina Grosuplje, april 2015.
10. Letni program športa Občine Grosuplje za leto 2015, maj 2015.
11. Zaključni račun Občine Grosuplje za leto 2014, Občina Grosuplje, junij 2015.
12. Letno poročilo 2014, Javno komunalno podjetje Grosuplje, marec 2015,
13. Strategija razvoja in trženja turizma za regijo Osrednja Slovenija 2012–2016, oktober 2011.
14. Strategija razvoja socialnega varstva v občini Grosuplje 2011–2015, junij 2010.
15. Strokovne zasnove varstva kulturne dediščine za območje občine Grosuplje, ZVKD Območna enota Ljubljana, februar 2008.
16. Razvojni potenciali občine Grosuplje, Magistrsko delo Maja Vidic, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, Ljubljana 2015.
17. Regionalni razvojni program Ljubljanske urbane regije 2014–2020, RRA Ljubljanske urbane regije, Ljubljana, april 2015.